

Куржов

Андрій

ЛЬВІВСЬКА
ГАСТРОЛЬ

Джимі
ХЕНДРІКСА

CF FOLIO

Андрій Курков

**Львівська гастроль
Джимі Хендрікса**

«Фолио»

2012

Курков А. Ю.

Львівська гастроль Джимі Хендрікса / А. Ю. Курков — «Фолио»,
2012

ISBN 978-966-03-5887-4

«У житті найцікавіше – це життя», – сказав одного разу Андрій Курков, звертаючись до своїх читачів і його новий роман «Львівська гастроль Джимі Хендрікса», де переплітаються дійсність і вигадка, де немає межі між реальністю і сюрреалізмом, яскраве тому підтвердження Над сухопутним Львовом літають чайки, і в місті часом пахне морем Колишні хіпі в компанії з экс-капітаном КДБ збираються на Личаківському цвинтарі біля могили американського рок-співака і гітариста Джимі Хендрікса А по стародавніх вулицях міста носиться ночами старенька іномарка з людьми, жадаючими вилікуватися

ISBN 978-966-03-5887-4

© Курков А. Ю., 2012

© Фолио, 2012

Содержание

Розділ 1	6
Розділ 2	12
Розділ 3	15
Розділ 4	18
Розділ 5	23
Розділ 6	26
Розділ 7	27
Розділ 8	33
Розділ 9	36
Розділ 10	39
Розділ 11	42
Розділ 12	44
Розділ 13	49
Розділ 14	53
Розділ 15	55
Розділ 16	58
Конец ознакомительного фрагмента.	59

Андрій Курков

Львівська гастроль Джимі Хендрікса

*Автор висловлює щире подяку
меру Львова Андрію Івановичу Садовому за запрошення написати роман
про місто, яке було, є і завжди буде залишатися одним з найцікавіших і
найкрасивіших міст-загадок на мапі Європи,
власникам і персоналу готелю «Леополіс» за доброту та надані затишок
і комфорт під час моїх частих приїздів і окремо – за вишукану, приголомшливу
кухню,
героям цього роману Юркові Винничуку, Аліку Олисевицута Оксані
Прохорець за згоду стати героями і за те, що впустили мене в своє життя
і в свої біографії,
моїм давнім і новим львівським друзям: Михайлу Ватуляку і його сім 7,
Тарасу Возняку, Галині Вдовиченко та багатьом-багатьом іншим,
видавцеві Юрію Николишину та видавництву «Апріорі» за подаровану
мені бібліотеку книг про старий та новий Львів,
Руслані і ресторану «Старий рояль», працівникам і завідникам кав'ярні
на Вірменській, кав'ярні «Кабінет», «круглої» чебуричної в Брюховичах, гриль-
бару в Винниках, безіменному бару на Старознесенській, кав'ярні «Кафе» на
Повітряній, 24 й іншим теплим і затишним куточкам міста, що свідомо й
несвідомо надавали мені душевне тепло і можливість відпочити,
організаторам, мешканцям і волонтерам громади самопомоги для
безхатьків «Оселя» (Винники), жителям міста за те, що не помічали
приїжджого письменника і поводитися природно, тим самим допомагаючи
написанню роману.*

Розділ 1

Хо́да майже завжди видає вік того, хто йде. У чоловічка, поки малий, хо́да цікава, аж сміється. Він ідучи раз у раз навшпиньки піднімається, аби що-небудь приховане для його зросту побачити. Ніхто зазвичай не проти, поки вертикальний зріст чоловічка не збільшиться до півтора метра. Після цього короткочасно хо́да стає злегка хуліганистою і гордовитою, або навпаки, пригладженою, з ледве помітним нахилом уперед. Це вже, звичайно, далеко не всім подобається, та й побоювання у перехожих викликає: мало що людина з такою хо́дою витворити може?! Ну а далі – у кого як. Хто років двадцять ходить прямо, хто трохи боком – це вже від життєвої позиції та рівня страху залежить. Проте це правило діє тільки у світлий час доби. Вночі ж можна ходити, відмовившись од своєї денної хо́ди і від віку. Ніч розкріпа́чує. Особливо в ніч на вісімнадцяте вересня.

Звуки кроків цієї вересневої ночі 2011 року лунали і з Грушевського, й із Зеленої, і з Федорова, й із Замарстинівської, і з боку Стрийського парку, на деревах якого здавна ночують хмари огрядних ворон, що від'їдаються вдень на міському звалищі біля села Грибовичів.

Це були «сольні» кроки людей, що йдуть окремо й ніколи, навіть у незабутні радянські часи, не вміли крокувати строем. Спробуй якийсь хлопчисько-барабанщик упорядкувати їхній крок, він одразу отримав би «легкі тілесні ушкодження». На «тяжкі тілесні ушкодження» ці люди були зовсім не здатні. Навіть якщо дізнавалися, що «хлопчиком-барабанщиком», тільки вже в іншому, не буквальному розумінні, виявлявся хтось із нещодавно прийнятих до їхнього вузького кола. Вузьке коло, втім, тільки нещодавно стало дійсно вузьким. Раніше, років двадцять п'ять – тридцять тому, воно ще перевищувало півсотні людей, а в середині кожного вересня – значно збільшувалося, доповнюючись однодумцями й співчуваючими, що приїздили автостопом, потягами і просто приходили пішки.

Повз монастир Святого Альфонса провінції Чина найсвятішого Рятівника кроки того, хто йде, прозвучали трохи нервово. Було чутно: той, хто йде, поспішає. Вулиця Замарстинівська, якою поспішав той, хто йде, могла б колись дотягнутися своєю цегляною рукою і до Брюховичів, але чомусь не зробила цього. Її довжині досі можуть позаздрити паризькі бульвари, а якби її порізати на рівні шматки й переставити ці шматки вулиці правильно пересіченими лініями перпендикулярно один до одного, то вийшов би повноцінний німецький райцентр зі славною історією. Адже на ній, на Замарстинівській, чого тільки не було за її довге життя, що все ще триває. Вулиці живуть довго, переживаючи людей, які їх населяють, покоління за поколінням. На Замарстинівській завжди багато молилися, виробляли та пили горілку й лікери, у фільмобазі обласної контори кінопрокату зберігали фільми і тут же їх показували в кінотеатрі імені Шевченка, навчали саджати сади й вирощувати овочі, навчали водити автомобілі й навіть лікували хворих і поранених міліціонерів. Втім, лікують їх на цій вулиці й дотепер. І лікують, і відспівують у прилікарняній каплиці тих, кого не змогли повернути в «стрій». Усе має бути за правилами, і всякий рух мусить мати ознаку майбутньої завершеності, як усяке речення, хоч скільки б у нім було ком, зобов'язане закінчуватися крапкою, трьома крапками або емоційнішим розділовим знаком.

Той, хто йде, – він прожив у самому кінці цієї вулиці своє не бідне подіями життя, – завжди носив Замарстинівську з собою. Він її відчував, як гарний водій відчуває, не звертаючи на це свідомої уваги, габарити своєї машини, заздалегідь знаючи, в яку браму вона в'їде, а в яку – ні.

Обличчя того, хто йде, було затулене від неба крилатим шкіряним капелюхом коричневого кольору. Із-під капелюха на плечі опускалося довге волосся з сивиною. Усі інші деталі можна б і опустити. Хіба що високі, на вигляд військові черевики, жорстко зашнуровані, віт-

чизняні, надійної пішохідної моделі, що іменується в останні 50 років «гівнодави». Китайці так і не навчилися робити цю модель. їм здається, що на її виробництво йде надто багато гуми особливої твердості й особливої якості, й надто багато грубої шкіри. Останнім оплотом виробництва «гівнодавів» поки що залишаються Білорусь і Придністров'я. Але й у Львові залишилися ще умільці, які не тільки здатні вручну циганською голкою проколоти шматок товстої свинячої шкіри, але й так скріпити верхню частину черевика з нижньою, як не вдалося Радянській армії скріпити 1939-го Західну Україну зі Східною. Та й по звуку кроків гарний швець завжди зрозуміє: сфальшував виробник чи по совісті взуття змайстрував. Адже обидві підшви мають звучати в унісон. І у Львові, в місті тонкої звукової культури, це особливо важливо. Не можна, щоб лівий каблук стукав по бруківці, як лівий, а правий – як правий! Вони мають звучати як пара. Як закохана в дорогу пара. У того, хто йде, в кишені задзвонив мобільник.

– Аліку, ти далеко? – поцікавився голос давнього друга.

– Ми ж не німці, нам поспішати нікуди, – відповів той. – А ти де?

– На Личаківській.

– Зрозумів, – сказав Алік. – Скоро буду.

Коли Алік підійшов до зачиненої брами Личаківського цвинтаря, з-під дерев, що ростуть поблизу, виступили душ десять. Вийшли неспішно, обступили його, він якраз діставав із кишені ключ від брамного замка.

Ключ уже шмигнув у щілину до поворотного механізму, коли за спинами присутніх, різонувши слух, пролунали «непарні» кроки. Алік теж озирнувся і побачив двометрового, трохи сутулого чоловіка. Його довге русяве волосся мовби говорило: «Я – свій».

– Labas vakaras!¹ – неголосно мовив він.

– Аудрюс?! – здивувався вголос Алік, провівши по мовцеві очима і зупинивши погляд на його гостроносих і тонкопідшовних туфлях. – Потягом?

– Так, через Київ, – кивнув той.

Люди, що завмерли на хвилинку, ожили, почали підходити до Аудрюса, обійматись. Алік обійняв його останнім.

– Давно тебе не було, – сказав.

Потім обернувся до воріт, провернув ключ, і сталева дуга всячого замка вискочила з паза.

По цвинтарю йшли мовчки. Піднявшись на пагорб, спинилися, огляділись. Алік заклично махнув рукою і повів інших за собою вслід між могил і огорож. Спинився біля залізного хреста, який ніби спеціально сховався від сторонніх поховань за стовбуром старого дерева і двома кущами, що розрослись. Огорожі тут не було. Довговолоса немолода компанія стовпилася навколо непримітної могилки. На іржавій табличці, привареній до самої хрестовини, неможливо було прочитати ні імені, ні прізвища покійного. Один із тих, що прийшли, опустився навпочіпки перед хрестом, уткнувся колінами в край могильного насипу й дістав із кишені куртки пакетик. Розгорнув. Виклав на все ще зелену траву бляшанку з білою фарбою. У руках з'явився пензлик.

Тверда рука вивела на табличці білими масними літерами:

¹ Доброго вечора! (Лит.)

«Jimmy Hendrix² 1942–1970».

У безвітряній тиші цвинтаря раптом хруснула гілка. Десь зовсім поряд. Алік напружився вслухаючись. Інші затамували подих.

Хрускіт повторився. Почулися трохи метушливі кроки людини. Зашаруділо жалібно опале листя під її ногами.

«Сторож?!» – подумав Алік.

Тією ж дорогою, між могилами й огорожами, до них наближався невисокий, не довго-волосий чоловік у кепці. Звичайний чужий. Ті, що зібралися біля могили, дивились на його наближення байдуже. Цікавість – доля юних, а присутнім було вже за п'ятдесят.

– Прошу вибачити за вторгнення, – виразно, як теледиктор, мовив незваний гість, зупинившись для розмови на ввічливій відстані. – Я давно хотів... Хотів поговорити...

– Говоріть, – спокійним голосом дозволив йому Алік.

– Ви мене не впізнаєте? – запитав чоловік і зняв із голови кепку.

Обличчя прибульця, незважаючи на нічний час, було достатньо освітлене неповноправним, урізаним місяцем. Проте обличчя це, хоч і освітлене, ні про що Аліку не говорило. Звичайне обличчя, яких світ наштамував мільярди: вуха, ніс, очі, усе немов за єдиним ДСТУ, без браку, без щербинки, що запам'ятовується або впадає у вічі.

Алік заперечливо хитнув головою.

– Ну як же, – голос короткостриженого наповнився образою. – Ми були близькі. Проти вашої волі, звичайно. Я – капітан КДБ Рябцев.

– Ой, – вирвалося в Аліка, і він примружився, все ще дивлячись в обличчя несподіваному співрозмовникові. – А тут що ви робите, капітане? Ви тепер, мабуть, капітан у відставці?

– Капітан запасу, – поправив Аліка Рябцев. – Хоча це те ж саме... Я вибачитися хотів... І дещо сказати.

– Ну, вибачайтеся! – знизав плечима Алік. – Тільки швидше. Ми ж тут не вас послухати зібрались, – і він кивнув на залізний хрест зі свіжим білим написом.

Капітан надів кепку, кашлянув, немовби прочищаючи горло.

– Взагалі, вибачте, хлопці! Й мене, і Мезенцева. Я нещодавно його поховав... рак сечового міхура... Він теж за вас відповідав...

– Ми його мусимо слухати? – невдоволеним голосом запитав Пензель, великий довго-волосий і бородатий чоловік у шкіряній куртці, більше схожий на байкера, ніж на хіпі.

– Ну, хвилинку послухаємо, – видихнув Алік. – Ну ж бо, капітане, лаконічніше висловлюйтеся! Хлопці втрачають терпіння і час!

– Якщо коротше, – Рябцев заговорив тихіше і менш виразно, – то спочатку вам від мене спасибі за те, що тридцять п'ять років тому познайомили мене з Джимі! Джимі Хендрікс перевернув мені життя. Я через нього втратив інтерес до кар'єри. Тому я капітан, а не полковник... І саме тому ми з хлопцями 1978-го дістали для вас частинку його тіла, його кисть. Щоб була у Джимі своя могила й тут, у Львові, і щоб вам було куди ходити, окрім Святого саду.

– Що?! – Очі Аліка округлилися. – Та його кисть привезли хлопці з Прибалтики, а їм допомогла литовська діаспора у Штатах! Скажи, Аудрюсе! – Алік обернувся до найвищого з присутніх. – Пам'ятаєш?

– Так, – кивнув Аудрюс. – Пам'ятаю цих хлопців. Йонас, Кястутіс, Рамунас...

² Джимі Хендрікс (англ *Jimi Hendrix*, повне ім'я Джеймс Маршалл Хендрікс, англ *James Marshall Hendrix*, ім'я при народженні Джонні Аллен Хендрікс, англ *Johnny Allen Hendrix*, 27 листопада 1942, Сіетл, Вашингтон, США – 18 вересня 1970, Лондон, Англія) – американський гітарист, співак і композитор 2009 р журнал *Time* назвав Хендрікса найвидатнішим гітаристом усіх часів Широко визнаний як один із найбільш сміливих і винахідливих віртуозів в історії рок музики

– Звичайно, вам передали кисть вони, а їм із Штатів її передали наші люди, – капітан Рябцев знову виголошував слова твердо і по-військовому чітко, як виголошують правду або наказ. – Москва про це не знала. Це ми з покійним Мезенцевим тут, у Львові, придумали спецоперацію в Штатах із часткової нелегальної екстумації його тіла. Сплатила Москва, але якби вони знали всю правду, я б зараз із вами не розмовляв...

Хтось із тих, що слухали, дуже важко зітхнув. Капітан пошукав очима того, що зітхнув, витримав паузу.

– Це я розповідаю для того, щоб ви не тримали на нас зла. Ми не були тупими бульдогами. Я вам хоч зараз можу біографію Джимі Хендрікса по роках розповісти, можу слова його пісень в оригіналі по пам'яті прочитати. Співати не можу, вибачте! У моїх батьків не було грошей ні на піаніно, ні на гітару. В дитинстві у мене був тільки один музичний інструмент – свищик! Я ще радий, що не став мільйонером!

– Я тебе згадав, – мовив Алік задумливо. – Якщо те, що ти кажеш, правда, то нам доведеться знайти стіл, за який ми всі, – він обвів рукою присутніх, – можемо всістись. І нам доведеться випити і згадати минуле детальніше.

– Все, що я сказав, – правда, – мовив капітан Рябцев. – Мені немає сенсу вас обманювати. Я не на службі. Вже п'ятнадцять років, як не на службі.

Алік подивився собі під ноги, помовчав. Перевів погляд на хрест зі свіжим білим написом.

– Джимі, ти чуєш? – сказав він, звертаючись до хреста. – В наші з тобою стосунки знов уклінилися органи. Але ми не переглядатимемо наші з тобою стосунки. Ми тебе не зрадили ні до 18 вересня 1970 року, ні потім. І не було такого року, щоб ми тут не зібрались і не оновили твою могилу. Навіть тоді, коли нам дуже хотіли перешкодити!

Десь недалеко, голосно завиваючи, промчала «швидка допомога». Сирена поступово затихла.

– Ну що, хлопці? – заклично мовив Алік. – Я почну!

Він дістав із кишені конвалютку з люміналом, узяв пігулку, присів до могили, опустив білу пігулку на землю і, почекавши хвилинку, втиснув її вказівним пальцем усередину, під коріння трави.

– Спи спокійно, – прошепотів і звівся на ноги.

Капітан зробив крок назад, мовби не хотів заважати. Але залишився стояти нерухомо, спостерігаючи за тим, що відбувається.

Біля могили присів інший літній хіпі, на його долоні – заготовлена пігулка снодійного. Ритуал повторився. Наступним до могили навпочіпки присів Аудрюс. Зашепотів щось литовською. Потім теж втиснув вказівним пальцем у землю могильного горбика білу пігулку.

Небо над Личаківським цвинтарем потемніло. Закапав по ще не опалому листю дерев і кущів дощик. Зашелестіло листя, зашепотіло, навіваючи відчуття небезпеки, що причаїлася.

Алік кинув погляд угору.

– Усе, як рік тому, – мовив він. – Пора...

Вони вирушили назад, до виходу, спускаючись із пагорба, обходячи могилки й огорожі, склепи і пам'ятники.

У потилицю Аліку дихав Льоня.

– Море хвилюється раз, – зашепотів він раптом, і його тепле дихання торкнулося вух Аліка. – Море хвилюється два, море хвилюється три, в щасливій фігурі замри!

Очі Аліка вихопили з темряви велике розп'яття на кам'яному хресті. Обличчя розп'ятого Ісуса Христа здалося Аліку на мить щасливим.

Коли браму було вже замкнено, просто перед Аліком опинився капітан Рябцев. Він був нижчий за Аліка майже на голову.

– Ну що, хлопці, підемо шукати великий стіл?! – запитав Алік і, не чекаючи відповіді, повернув праворуч і попрямував уздовж цегляно-гратчастої огорожі цвинтаря. Інші рушили за ним. Замикаючим виявився капітан.

Незабаром огорожа цвинтаря залишилася позаду. Обабіч дороги тепер сіріли сплячі будинки вулиці Мечникова. Алік раптом відчув слабкість у ногах. Він ішов попереду, він показував шлях своїм давнім друзям, тим, із ким разом його забирали в юності до РВВС, і думав одночасно про те, що там, попереду, ніякого конкретного великого столу немає. А він був такий потрібний зараз, цей стіл. Раніше, в старі недобрі часи Рад, навіть маленький прямокутний кухонний столик, обставлений табуретами, здавався великим і круглим. Ті часи і ті столи тепер у «подвійному» минулому: інше століття й інша країна. Тепер хотілося повноцінного стільця – видно, дула з роками стала вимагати ніжності й зручностей. А ніжність і зручності на кожному кроці не трапляються.

– Може, в «Жорж»? – тепле дихання приятеля наповнило вушну раковину. – Там Генік у сторожах, пустить...

Алік, не зменшуючи кроку, глянув скося на мовця.

– Ні, краще... – заговорив він і осікся. Запропонувати щось своє Аліку не вдалося.

Несподівано у нього заболіла голова і ще сильніше відчулася слабкість у ногах. Перед очима темне повітря заворушилося, немов хтось у нього струмінь сигаретного диму пустив.

– Туман опускається, – мовив капітан Рябцев, що виник праворуч, між Аліком і стіною будинку. – Це нижній туман, – додав він голосом обізнаної людини. – Він нас зараз залле... Краще зупинитися.

Алік зупинився. Зупинилися поруч і ті, що йшли за ним. На очах у тих, що стояли під надомною, освітленою слабенькою лампочкою табличкою «Личаківська, 84-А», темрява наповнювалася повітряним молоком туману.

У роті в Аліка, на язичі, на піднебінні, відчулася легка солодкість.

«Фабрика «Світоч»?! – подумав Алік. – Цей туман явно звідти... повітряні відходи молочного шоколаду?!» – посміхнувся він своїм по-дитячому іронічним думкам.

Вступився у надомну табличку, що зникла на його очах.

– Аліку, я піду, – сказав голос капітана Рябцева. – Іншим разом.

– Яким разом? – запитав Алік.

– Ти ж ні разу не переселявся, – доброзичливо говорив капітан. – Адресу я твою із сімдесятих знаю. Зайду, розповім тобі все. Може, навіть завтра.

Хлопці попрощались і розчинилися в цьому раптовому нічному тумані. Залишився поруч тільки Аудрюс, він стояв, майже торкаючись плечем Аліка.

– їдьмо до мене, – запропонував Алік своєму прибалтійському другу. – У мене бальзам є.

– У мене також, дві пляшки «Трьох дев'яток», – відповів той.

Алік дістав мобільник. Набрал фірму таксі, але телефон диспетчера не відповідав. Набрал іншу – той же результат. І раптом почув звук мотора. Він пам'ятав, що стояв поряд із дорогою. Намацав підшвою черевика край бордюру, почав удивлятися в бік, звідки наближалася до них усе ще не видима, але вже чутна машина. Ступив на проїжджу частину, заздалегідь підвівши праву руку.

Із молочного туману випливали два жовтки фар, зовсім поряд. Алік зробив іще крок, аби його було краще видно. І тут завищали гальма, і машину понесло по мокрій бруківці просто на Аліка. Правий жовток фари несильно вдарив його в коліно, і він відскочив, змахнув руками, намагаючись знайти рівновагу та втриматись у вертикальному положенні, але не втримався.

Машина зупинилась. У салоні спалахнуло світло, і в цьому світлі Алік побачив два перелякані обличчя. Одне належало молодому, можливо, тридцятирічному чоловікові, друге було

старше. Гострота носа і доглянуті вуса старшого пасажира видавали в ньому іноземця, скоріше за все, поляка. Молодий відчинив дверцята, вийшов. Його руки тремтіли. Він був у шоку.

– З вами все гаразд? – запитав він Аліка, який знову стояв на ногах, потираючи забите коліно. – Я вас не бачив!

– Нічого, нічого, – примовляв Алік. – Аудрюсе, ти тут? – озирнувся він.

– Тут, – відповів приятель, підходячи ближче до машини.

– Може, вас відвезти куди-небудь? – запитав водій старенького «опеля», зчепивши п'ятірні в замок, аби спинити тремтіння.

– А я якраз машину ловив, щоб їхати, – мовив трохи відчужено Алік. – На Замарстинівську, в кінець...

– Сідайте! – водій відчинив задні дверці й тепер зацікавлено, все ще переляканими очима розглядав цих немолодих довговолосих приятелів.

Машина рушила і немов попливла всередині туманного молока, як підводний човен темними, глибокими та непрозорими водами.

– А ви мою вулицю знайдете? – не без сумніву в голосі запитав Алік.

– Або ми її, або вона нас знайде. Головне – не поспішати. Ви ж не поспішаєте?!

Мала швидкість заспокоїла Аліка.

– Ти як? – запитав він у Аудрюса.

– Нормально.

– Як ти думаєш, Рябцев правду сказав?!

Аудрюс знизав плечима. Відповідати йому не хотілося, та й не було в нього конкретної відповіді.

Їхали з півгодини мовчки, і враз у тумані, що раптово розступився, з'явилися стовбури сосен і знайомий паркан міліційної лікарні.

– Ну от, – видихнув полегшено водій. – Вам далі?

– Ага, тут уже недалеко, – Алік кивнув. І знов озирнувся на Аудрюса. – Посидимо у мене трохи, відпочинемо, – сказав.

– Мені б поспати кілька годин, – мовив Аудрюс утомлено.

– Тоді спочатку поспимо, а потім відпочинемо, – сказав Алік і позіхнув.

Розділ 2

Висадивши довговолосих пасажирів, «опель» розвернувся і поїхав назад, цього разу в бік центру.

– У нас такіє хіпі давно вимерлі, – сказав по-російськи з помітним акцентом вусатий пасажир. – Наркотікі, гашиш... Хіпі вообще долго не жлі, зато с сексом і весело! Ми ещо спробуємо?

– Що спробуємо, пане Ярек? – здивувався водій, в якого з усього шойно сказаного поляком у голові залишилися тільки слова «секс» і «весело».

– Ну а за что я тебе плачу, курва-мать?!

Водій уважно вдивився в дорогу. Туман розсіювався.

– Спробуємо, – закивав він і позіхнув, одночасно натискаючи на педаль газу.

По протертій вологою ганчіркою ночі бруківці вулиці Шпитальної, розсовуючи туман фарами й корпусом, «опель» Тараса «мчав» зі швидкістю двадцять кілометрів за годину. Машину трясло – не пристебнутий ременем безпеки пасажир підстрибував на правому передньому сидінні. Тарасу навіть ця швидкість здавалася небезпечною. Але ніякий туман не був спроможний скасувати капіталізм, який в Україні настав двадцять років тому. А капіталізм – це жорстко. Хочеш їсти – йди працюй!

– Ну як? – зупинивши машину, запитав Тарас у пана Ярека, поляка років п'ятдесяти, що спеціально приїхав до Львова.

Місяць тому цей поляк знайшов в Інтернеті рекламну сторіночку Тараса й зацікавився. Зацікавився – і приїхав. Скільки сюди від Польщі їхати? Смішно подумати. Польща цілком могла виявитися передмістям Львова – такі тут відстані!

– Ви якщо втомилися, то пристебніться! – додав Тарас. – Або можемо вже й закінчити на сьогодні?

– Нет, – хитнув головою поляк і перейшов з ламаної російської на польську. – Веш чо. Може, еще трохе... мінут петнаща. – Пан Ярек говорив, зціпивши від болю зуби. Його очі були згаслими, такими ж, як і голос.

– А може, все-таки краще завтра продовжимо? – вже тихіше та обережніше спробував Тарас наполягти на своєму після хвилинної паузи. – В такому тумані...

– Завтра?! То задрого бендже... Хіпі ваших одвозили тоже за муй рахунок?

– Гаразд, – видихнув Тарас.

Сірий «опель вектра» з довгою і міжнародною біографією – Німеччина кінця вісімдесятих, Польща дев'яностих, Білорусь двотисячних і ось тепер Україна 2011 року – рушив і покотився по горбатій, нерівній бруківці, передаючи водієві та пасажирові в точності кожен вібрацію, кожен поштовх, кожен ямку.

Тарас нахилився ближче до лобового скла. Він майже лежав грудьми на кермі. Вдивлявся. Стрілка спідометра піднялася до «60». Пасажир мовчав, підстрибуючи на дорозі разом із машиною та її водієм.

Особисто розроблені «лікувальні» маршрути нічним Львовом Тарас знав напам'ять. Не просто назви вулиць, а навіть повз які будинки вони проїжджають і які машини під цими будинками найчастіше стоять. Коли б не туман – ніяких проблем.

Пан Ярек різко застогнав, кинув руки в пах, затиснув між стегон, затягнутих у джинси, так, наче хотів їх зігріти.

Тарас глянув скося на пасажира. На його губах з'явилася ледве помітна усмішка. Рішучіше натиснув на педаль газу, і машина помчала по густо затуманеній вулиці як скажена.

В очах Тараса застигли одночасно азарт і страх. Страх був присутній на самому кінчику його погляду, що впирався разом із променями фар у туман. І хоч фари пробивали туман

метрів на двадцять, але, з'явився на дорозі якась перешкода, неважливо – жива чи ні, машину вчасно було б уже не зупинити. Мокра бруківка не набагато краща за звичайну ожеледь.

Несподівано «опель» підкинуло так, що Тарас, цього разу не пристебнутий, торкнувся маківкою стелі салону. Поляка струсонувало сильніше, і він зціпив зуби, мовби намагаючись зупинити виття, що ось-ось мало вирватись із його нутра назовні.

Тарас кинув нервовий погляд на пасажира.

– Стой, стоп! – заволав пан Ярек, розціпивши зуби, і тут же мовби судома скрутила все його тіло. Скрутила і відразу ж відпустила. Він обм'якнув, якимось увесь зіщулюючись, опустив лікті до ніг. Губи на його зблідлому обличчі витяглися в трубочку, наче він збирався свиснути.

Тарас ударив ногою по педалі гальма. «Опель» кинуло до бровки.

Поляк простягнув ліву руку до Тараса. Рука тремтіла. Тарас миттєво, завченим рухом витягнув із-під свого сидіння літрову скляну банку і передав полякові.

Вимкнув двигун. Завмер. Туман із нав'язливою цікавістю обліпив собою «осліглу» машину та її мешканців.

А пасажир, продовжуючи стогнати, відчинив дверці. Квапливо й водночас незграбно вибрався назовні. Зупинився спиною до машини, спустив джинси, нахилився вниз. Рукави шкіряної куртки дивно-жорстко шелестіли через рухи його рук.

Тарас заплющив очі. Ні, особливої втоми він не відчував. Його біологічний ритм давно включив у себе нічні поїздки по місту. Просто туман зазвичай не входив до його планів. Туман завжди заважає. Але все-таки туман куди краще, ніж сніг або ожеледь! Адже випаде сніг, потім розтане, потім знову вдарить морозець – і все, прощай, заробіток, до весни! Дивно, що робота, як-не-як, безпосередньо пов'язана з медициною, і та може виявитися сезонною! Хоча існують же сезонні захворювання! Тарас, щоправда, до лікування цих сезонних захворювань ніякого відношення не мав. У цьому, мабуть, і полягав головний парадокс.

У цілковитій тиші пролунав дзвінкий удар камінчика об скло, і тут же задзюркотав струмочок – поляк мочився у скляну банку, що тремтіла в його руках.

Потім бжикнула залізна «блискавка» – поляк застебнув «блискавку» чи то на джинсах, чи то на куртці.

До вух Тараса долетіло важке і часте дихання пасажира. Той іще стояв, тепер нерухомо і беззвучно. Стояв перед сплячим триповерховим будинком, перед сплячими вікнами міста. Він перебував метрів за два від фасаду будівлі, й навіть у цьому короткому проміжку між каменем і людиною, яка щойно позбулася маленького, але настирливого ниркового камінчика, висів туман.

Тарас терпляче очікував. Знову почулося дзюрчання – пасажир акуратно виливав сечу зі скляної банки в каналізаційні ґрати.

Через кілька хвилин він обережно сів на своє місце поряд із водієм. Опустив на килимок під ноги порожню банку, а водієві простягнув розкриту долоню, на якій лежала мокра сіра крупинка, маленький, розміром із гречане зернятко, камінчик. Тарас увімкнув світло в салоні, акуратно взяв двома пальцями крупинку, підніс до очей.

– Поцо вам ето? – запитав поляк хрипким, усе ще здавленим від згадок недавнього болю голосом.

– На пам'ять, – спокійно і неголосно відповів водій. – Щоб було що дітям показати, коли запитають: а що ти, тату, раніше робив?

Втомлена усмішка зробила обличчя Тараса привітним.

– Маш джечі? – байдуже запитав поляк, що перейшов на напівшепіт.

– Немає, і дружини немає теж.

– А іле маш лат?

– Тридцять сім.

– О! Та ви младше вашей автувкі! – посміхнувся пасажир.

– Ні, вона молодша. На кілька років.

Поляк знову поліз до внутрішньої кишені куртки і видобув звідти гаманець.

– Вот, – простягнув він Тарасу кілька купюр по двадцять злотих.

– Вас до готелю підвезти? – ввічливо запитав Тарас.

– Я пешком, я тутай рядом, в «Старом Кракове».

Пасажир вибрався з салону, махнув рукою на прощання і зник у тумані.

Тарас зачинився в машині. Дістав із бардачка маленький пластмасовий тубус із-під гомеопатичних кульок від кашлю й опустив усередину камінчик, отриманий від поляка. Вимкнув освітлення.

Захотілося подрімати. Опустив спинку водійського крісла, відкинувся, заплющив очі. У салоні було темно, тепло і затишно. Цього тепла вистачить на півгодини-годину, а потім сира прохолода сама його розбудить.

Розділ 3

Повітряна вогкість, що просочилася до салону «опеля» через ледве приспущене скло дверець, доторкнулася до щік Тараса. І він прокинувся. Напівсонний, одразу поліз рукою до кишені куртки і витягнув зароблені цієї ночі злоті. Ввімкнув світло в салоні. Очі, спрямовані на затиснуті в пальцях купюри, наповнювалися різкістю. Голова, здавалося, вже повністю відійшла від дрімоти, але ноги і руки поки що не слухалися. Заснув він сидючи, а сон у такій позі тілу не подобається. Ось воно і мстить. «Треба б розім'ятися», – подумав Тарас. Потягнувся, підняв спинку сидіння. Завів мотор.

«Додому рано, ще сусіда розбуджу, – вирішив він. – Поміняю, мабуть, я краще злоті й посиджу години до шостої в інтернет-кафе».

Поглянув на годинник. Пів на п'яту.

Фари освітили тонкий туман, пробили його метрів на сорок.

Тарас гмикнув, зрадівши тому, що туман розсіюється. Повз сірого «опеля» попливли неспішно будинки вулиці Шпитальної.

Як йому набридла ця осінь! Дощі, тумани. Майже як у Лондоні, в якому він ніколи не був. До літа далеко. А було б непогано зараз потрапити в літо, в тепло. Викупатися де-небудь у морі або в річці...

На обличчі Тараса чітко проступила страдницька гримаса. Хто придумав побудувати це розкішне місто так далеко від моря? А ще гірше – далеко від води! Навкруги суцільна суша, найближчий пляж – у Винниках, але там улітку ступити ніде. Може, поїхати? Перебратися до Одеси? Одеса теж прекрасне місто, до того ж на морі!

Попереду праворуч з'явилася трамвайна зупинка, а поряд із нею цегляна будівля для надання двох дуже важливих для кожної людини послуг, про що повідомляли дві скромні вивіски: «Ремонт годинників» і «Обмін валюти». Ремонт годинників, звичайно, вночі ніхто не робить, а ось віконце обмінника сяяло яскравим жовтим світлом. До цього віконця по вулиці Івана Франка Тарас під'їжджав іноді по три-чотири рази на тиждень. Це якщо, звичайно, була робота. Іноді міг і тиждень не приїжджати. І тоді залишалося тільки сидіти вдома, читати книги та газети або бродити-блукати по Інтернеті.

Адже він міг би так само комфортно й без особливих претензій жити і в Одесі, теж на другому поверсі. Так само, як і тут, у Львові. Він був би не проти, навіть якби там, в уявному одеському будинку, так само скрипіли дерев'яні сходишки і була така ж дивна наскрізна проникність звуків. Йому наплювати. Було б море! І люди навколо! Будуть люди навколо, – знайдуться і клієнти для його надійного заробітку. Головне – знайти в Одесі погані дороги. Але хіба це проблема? Немає, напевно, в країні міста, в якому важко було б знайти нерівні бруківки! І слава Богу!

Машина зупинилася навпроти обмінки. Не заглушивши мотор, Тарас вибрався з салону. Підійшов до сяючого віконця.

Злегка затемнене скло з маленькою вирізаною нішею внизу для прямого контакту з клієнтами дозволило розгледіти симпатичну дівчину – беззмінну нічну працівницю цієї цілодобової обмінки. Хто працював у цій обмінці вдень, Тарас не знав. Якось не виходило у нього користуватися послугами «денного» обміну валюти.

– Доброї ночі! – Тарас усміхнувся, дивлячись їй у вічі й просовуючи у вирізану в склі нішу чесно зароблені злоті.

– Доброї, – вона кивнула.

Її рука в білій ажурній матер'яній рукавичці, що йшла під рукав червоного светра і, напевно, доходила майже до ліктя, забрала купюри.

Тарас побачив, як вона покрутила в руках кожну з них.

– Ось, візьміть, – просунула вона в нішу гривні.

– Вам там не холодно? – грайливо поцікавився Тарас, затримавши погляд на її тонких пальчиках, прихованих тканиною рукавичок.

– Не турбуйтеся, – відповіла вона. – У мене тут тепловентилятор.

Тарас прислухався і дійсно почув легке дзижчання.

– А я думав вас на каву запросити... Якщо вам холодно.

– Буде холодно, сама напрошуся! – трішки єхидно прозвучав її голосок.

Тарас, уже підійшовши до машини, на мить обернувся. Обличчя дівчини звідси було не розгледіти. Яскрава лампа, що світила в обміннику, виштовхувала своє світло у віконце з такою силою, що воно било по очах.

Тарас залишив «опель» під своїм будинком на Пекарській, а сам вирушив пішки до найближчого «Інтерактивного клубу».

Загадково-тьмяне освітлення підкреслювало, мабуть, те, що заклад цей цілодобовий і не дуже популярний. Декілька столиків із комп'ютерами, ліворуч – гола барна стойка, праворуч від неї – холодильник зі скляними дверцями, за якими стояли рядами пляшки пива, коли, води. Але навколо – нікого.

– Гей! – неголосно крикнув Тарас.

– Що, хто там? – прохрипів із-за барної стойки чоловічий голос.

Тарас підійшов ближче, побачив хлопчину, заспаного, з пом'ятим обличчям, у мішкுவатому светрі.

– Вам що, Інтернет? – сонно запитав він.

– Ні, спочатку пива, потім кави.

– Кави немає, пиво є. Беріть у холодильник.

Тарас узяв пляшку. Простягнув хлопчині. Той відкрив, дістав чисту склянку.

– Може, вам Інтернет увімкнути? – запропонував.

– Увімкни, – знизав плечима Тарас.

Хлопчина вийшов із-за барної стойки, сів за комп'ютер. Монітор засвітився, з'явилося зображення.

– Ну от, сідайте! – поступився він місцем Тарасу.

Тарас влаштувався за комп'ютерним відсіком. Праворуч і ліворуч його індивідуальний простір захищали дерев'яні перегородки.

Монітор освітлював маленьку стільницю з клавіатурою та мишкою краще, ніж будь-яка лампа. Тарас відсунув од себе клавіатуру. Налив пива в склянку. Пригубив. Потім дістав із кишені темно-синьої китайської куртки білий пластиковий тубус із-під гомеопатичних кульок. Відкрив. І акуратненько висипав на стіл два десятки маленьких камінчиків. Деякі з них були темніші, деякі світліші, але всі сірі. Відпив пива ще раз і почав пальцями ці камінчики рухати.

– У тебе лупи немає? – крикнув він у бік бару.

– Немає, – відповів хлопчина. – Ручка і папір є, а лупи...

– О! Дай мені паперу! – попросив Тарас.

Хлопчина приніс чистий аркуш А-4.

Тарас відразу зсунув долонею камінчики на біле полотно паперу. Вони стали помітніші.

– Що це? – запитав працівник цілодобового інтернет-клубу, що затримався за спиною клієнта.

– Це? – перепитав, обернувшись, Тарас. – Це лікувальні камені, – пожартував він.

– А від чого вони лікують?

– Іще не знаю, потрібно провести декілька експериментів...

Хлопчина, перед тим як відійти назад до барної стойки, обдарував Тараса підозрілим поглядом.

Допивши пиво, Тарас акуратно зсипав із паперу камінчики назад у пластиковий тубус, закрив його і засунув у кишеню.

Розплатився й пішов.

Туман уже починав здійматися над Львовом, ніби вулиці самі виштовхували його вгору.

Скрипнули двері парадного. Тарас подивився на дерев'яні сходинки, кожна з яких, наче клавіша розладнаного рояля, видавала непередбачуваний звук. П'ята сходинка була найгучнішою та найпронизливішою. Її звук якимось чином одразу будив сусіда з першого поверху – злопам'ятного Єжи Астровського, колишнього перукаря, колишнього банщика, колишнього палітурника і колишнього охоронця універмагу. Зараз Єжи Астровського можна було назвати просто «колишнім». Більше він ніде не працював, зате регулярно пив і, напившись, шукав співрозмовників, при цьому виключно тверезих. До п'яних він сам у п'яному стані ніколи не підходив – боявся. Може, цією поведінкою хотів підкреслити, що і сам він небезпечний, коли п'яний? Але у небезпеку, що йшла від нього, вірилося важко. Зовні він був пухнастий і котовподібний. Навіть коли він скандалив із Тарасом через шум, по його обличчю, худому, красивому, з тонкими рисами, було очевидно, що він потребує ласки та жалості, а через відсутність їх він і скандалить.

Тарас переступив п'яту сходинку і, подолавши ще з десяток, зупинився біля своїх дверей.

Із тихого приймача-брехунця, що стоїть із незапам'ятних часів на кухонному столику, долинув Гімн України.

– Шоста година, – Тарас позіхнув. – Пора лягати. Хто з гімном лягає, тому Бог дає!

Тарас зі шкільних років старався бути людиною слова. Ось і цього разу він сказав і вже через п'ять хвилин ліг, намагаючись підрахувати: що ж йому дав Бог за минулу робочу ніч? Що і скільки?

Розділ 4

Через відчинену кватирку, окрім прохолодної вогкості, до однокімнатної квартири Тараса залетів ще й дзенькіт недалекого трамвая. Але Тарас солодко спав. Йому снився Жириновський, грубий і рішучий, і говорив чомусь Жириновський уві сні по-українськи, але говорив правильні слова: «Україна має бути від моря і до моря! Ми ще вмочимо українські чоботи в Індійському океані!»

І тут же приснилося Тарасу, що він спить і бачить цього Жириновського уві сні, а сам, у верхньому сні, в начебто більш підконтрольній свідомості оболонці сну, думає про те, що потрібні Україні свої Жириновські, свої, українські до мозку кісток. І нехай вони будуть запеклими демагогами і навіть ідіотами, але служитимуть українському народові вірою і правдою, прищеплюючи йому пильність по відношенню до ворога і доладно пояснюючи саме поняття «ворога вітчизни». Окрім цих думок, щось іще стороннє відносно Жириновського й України було присутнє на недодуманому і недомовленому рівні. Було присутнє і ніби свербіло, вимагаючи уваги, як свербить щойно вкушене комаром місце. Ще, можливо, хвилин двадцять сну, і зрозумів би, дочекався б Тарас прояснення цієї недодуманості. Але тут задзеленчав дверний дзвінок, струснувши тіло сплячого хазяїна квартири своєю фізичною несподіваністю. Услід за цим вибралося тіло зі свого сплячого стану. І, перш ніж зникнути, злилися в одну обидві оболонки його непростого сну.

Розплющив очі. Дзвінок уже затих, але він устиг пройти наскрізь через його слух, і відлуння дзвінка все ще дзвеніло в повітрі квартири і всередині голови.

Тарас нікого не чекав, а отже, у двері міг зараз дзвонити тільки його сусід знизу. Але з якого дива? Адже пам'яталося Тарасу дуже виразно, як він переступив п'яту сходинку. Отже, розбудити сусіда його раннє повернення додому могло тільки в одному випадку – якщо той узагалі не спав.

Тарас надів білий махровий халат, списаний із готелю «Жорж» знайомим банщиком. Уліз ногами в капці й рушив до дверей, налаштуваючись на помірну грубість, аби скоротити до мінімуму спілкування з сусідом.

Клацнув замком і відчинив дерев'яні двері, прикрашені слідами від колишніх замків, непрацюючими замками і двома, які все ще підкорялися ключам.

Перед ним стояла Оксана, давня знайома Тараса, в довгому пальті сіро-зеленого кольору. На обличчі одвічна усмішка, за якою міг ховатися будь-який настрій: від ехидного і знервованого до світлого і святкового. Біля її ніг лежала об'ємиста господарська сумка, закрита на «блискавку».

– Що, не чекав? – здивувалась Оксана, оглядаючи махровий халат із вишитим червоними нитками словом «Жорж» на нагрудній кишеньці.

– Ні, – признався Тарас, не рухаючись із місця.

– Чого стоїш? – усмішка зникла з губ Оксани. Вона показала поглядом на сумку. – Бери, занось! Тільки обережненько!

У колі спільних знайомих було заведено слухатись Оксану. Не те щоб вона командувала або вирішувала, що кому робити. Просто, хоч вона й була актрисою, але природа дала їй характер режисера.

Тарас підняв сумку, відразу відчувши її вагу. Позадкував із сумкою коридором просто до кімнати. Оксана зайшла слідом. Зачинила за собою двері. Зняла і повісила на гачок вішалки пальто, скинула чобітки. Знайшла капці й – до кімнати.

– Ну, давай я тебе поцілую! За вуха смикати буду потім!

Потягнулася до Тараса, що розгублено зупинився біля столика.

– У мене що, день народження? – сам себе запитав він. – А яке сьогодні число?

Оксана розсміялася.

– У паспорті подивись, яке сьогодні число! Вісімнадцяте вересня!

– Бляха-муха! – видихнув Тарас.

І тут же потрапив у міцні руки Оксани. Обидві її долоні теплими лещатами стиснули його скроні й присунули голову до її губ.

– Ну, з днем народження, Тарасику! – сказала вона і смачно поцілувала його спочатку в губи, а потім, як дитину, в лобик і в щічку.

Відпустивши голову іменинника, Оксана озирнулася на всі боки.

– Я чогось не розумію, – сказала. – А шампанське що, в холодильнику?

Її погляд вимогливо вперся у вічі хазяїна квартири.

– Я зараз, п'ять хвилин... – забелькотав він. – Тільки перевдягнусь. Якраз і гроші вчасно поміняв!

Кинувши халат на розстелену канапу, Тарас натягнув брюки, светр.

– Секунду! – крикнув він уже від дверей.

І двері гримнули, зачиняючись. Заскрипіли, як закричали, сходинки під його ногами.

Оксана всілася на стілець. Її увагу раптом привернуло ледве чутне дзижчання з боку завішеного двошаровим тюлем вікна.

Підійшла, трохи не спіткнувшись об принесену із собою господарську сумку, відсунула тюль і побачила на широкому підвіконні саморобну теплицю із плексигласу, всередині якої росли кругленькі кактуси без колючок, а над ними сяяли три тонкі довгі лампи денного світла.

Оксана так захопилася розгляданням дивних лисих кактусів, що росли у пластикових кубиках, що не почула, як скрипнули, відчиняючись, двері й як увійшов до квартири Тарас із пакетом у руці.

– Все, шампанське є! – радісно оголосив він.

Швиденько дістав зі старенького буфета два келихи. Виклав із пакета вже в магазині нарізану шинку та ковбасу, сир.

– Почекай, а подарунок?! – зупинила його метушню Оксана. – Так, іди сюди!

Вона нахилилася до сумки, бжикнула «блискавкою» і розвела в сторони краї сумки, що розімкнулася.

Насамперед дістала з неї й передала до рук іменинникові маленький порожній акваріум.

Тарас сів навпочіпки поруч. Опустив акваріум на паркет. На обличчі – здивування, погляд застиг на сумці, немов звідти зараз Оксана, як фокусник, збиралася дістати за вуха величезного кролика.

– Бери і красиво розклади на дні! – простягнула Оксана Тарасу важкий пакет із морськими камінчиками.

Настрій Тараса потихеньку ставав дійсно святковим. «Ну, молодець, – подумав він про Оксану. – Не може без сюрпризів!»

Слідом за пакетом з морськими камінчиками із сумки було витягнуто шестилітровий пластиковий бутель із не дуже прозорою водою.

– Спеціально у Винники на озеро заїжджала, – пояснила Оксана походження води. – Бачиш, скільки через тебе моя «Чебурашка» сьогодні наїздила! Виливай, тільки акуратно!

Тарас наповнив акваріум водою, а перед ним уже з'явився прозорий пакетик, в якому, теж у воді, тільки абсолютно прозорій, гойдалися водорості, що росли в коричневих пластикових міні-горщиках.

– Цю воду теж туди? – обережно запитав Тарас.

– Можна!

Акваріум на очах наповнювався життям. Іменинник опустив три горщики з водоростями в акваріум, і довге листя-лопаті загойдалось у потривоженій руками Тараса воді.

А з сумки вже з'явився черговий пакет із прозорою водою, в якій нервово, короткими ривками плавали червоно-сині екзотичні рибки – деякі не довші за мізинчик, а інші не менші за вказівний.

Через хвилину акваріум був уже наповнений не лише водою та камінням, але й рухливим життям.

– Ну от, тепер тобі буде тут не так самотньо! – сказала Оксана, з гордістю дивлячись на свій подарунок. – Подобається?

– Немає слів! – здивовано хитнув головою Тарас. – Тільки куди його краще поставити?

– Як куди? – здивувалася гостя. – У тебе на підвіконні якраз вистачить місця! Поряд із кактусами.

– Та я хотів туди ще одну теплицю... Може, краще на підвіконня в кухні?

– Якраз туди краще твою другу теплицю! – відрізала Оксана рішуче. – Живим рибкам на кухні не місце! Вони можуть тебе неправильно зрозуміти!

Тарас розсміявся.

– Вони що, ще й людей розуміти можуть? – з єхидством у голосі прорік він.

– Не всіх. Але таких, як ти, – зможуть. Якщо ти будеш до них нормально ставитися. До речі, це дуже корисні рибки! Ти навіть собі не уявляєш! Вони тобі життя врятувати можуть! Мені продавець сказав!

– Ой! – Тарас виширився в широкій усмішці, й тут же Оксана помітила, що цього ранку він зуби не чистив.

– Будеш сміятися – подарую тобі наступного разу тубик «Колгейта»!

Тарас натяк зрозумів і заховав зуби за губами, що стулилися.

– Цей вид живе в японських озерах і відчуває наближення землетрусу! Утямив? Якщо раптом вони починають вісімки по поверхні виписувати – можеш одразу вибігати на вулицю!

Тарас замовк. Обличчя його стало нестерпно серйозним. Він втупився у червоно-синіх рибок, які мирно і неспішно освоювали новий водний простір.

– А ти що, теж віриш, що скоро буде землетрус?

– Вірю чи не вірю, а готуватися треба! Вже стільки разів про це писали! Гори ж зовсім близько! Так, став рибок на підвіконня й наливай!

Тарас акуратно підняв із паркетної підлоги акваріум. Ліктем відсунув подвійний тюль і опустив акваріум на підвіконня праворуч від теплиці.

– А навіщо ти кактуси голиш? – запитала із-за спини Оксана.

– Це такий вид! Вони від природи лисі. Називаються лофофора вільямс. Унікальні кактуси! З їх допомогою ацтеки і майя зі своїми богами розмовляли. Як-небудь розповім!

Тільки-но Тарас вистрілив шампанським у високу стелю, від якої тут же відвалився шматочок штукатурки, з коридора долинув довгий дзвінок у двері.

– Йопересете! – вирвалося у Тараса. – От же сука! Обов'язково момент зіпсує!

– Хто це?

– Та сусід! Розумієш, я випадково на п'яту сходинку наступив... Ну коли за шампанським вибігав. А він із цього приводу щоразу скандал улаштовує.

Тарас зробив крок до дверей, що ведуть у коридор.

– Стій тут! – зупинила Оксана його рішуче. – Я сама.

За дверима Оксана побачила чоловіка у спортивному костюмі з неабияк пом'ятим обличчям і безладно скуйовдженим, злегка кучерявим волоссям на голові. Його спочатку сердитий вираз обличчя під питально-вимогливим поглядом Оксани «поплив» і зробився вибачливо-нейтральним.

– Ви прийшли привітати Тараса із днем народження?

– Я? – повторив він, спохмурнівши від думки. – А що, сьогодні?... Так-так, звичайно!

– А де пляшка? – запитала Оксана, опустивши свій виразний погляд на зчеплені в замок п'ятірні сусіда.

– Пляшка? – перепитав він, ніяк не в змозі зосередитися на несподіваній ситуації. – Пляшка... Горілки?

– Авжеж, пляшка горілки! – Оксана кивнула. – Несіть! Ми чекаємо! Так, Тарасе? – вона озирнулася.

– Ага, – почувся нетвердий голос хазяїна квартири. Сусід затріщав по сходинках униз, до себе.

– Я двері відчиненими залишу! – крикнула йому в спину Оксана. – Тільки швидше!

Хвилини через п'ять він дійсно з'явився із пляшкою горілки в руках. Одягнений уже був у пожмаканий коричневий костюм. На рожевуватій сорочці настовбурчувалася широка й коротка краватка зеленого кольору, сорочка була неохайно заправлена в брюки, на босих ногах – капці.

– Заходьте, заходьте! – крикнула йому Оксана з кімнати.

Сусід пройшов по коридору й зупинився на порозі.

За круглим столиком уже сиділи іменинник і його гостя. Три наповнених шампанським келихи запрошували до негайної дії.

Сусід сів на вільний стілець, поставив поряд із пляшкою шампанського пляшку горілки й подивився запитливо на жінку, що мала не лише командирську дикцію, але й беззаперечний погляд.

– Якщо можна, – заговорив він, – мене звати Єжи Астровський...

– Можна, – кивнула Оксана, простягаючи руку за келихом.

– Я – колишній перукар і міг би дати вам раду...

– Потім, – перебила його Оксана і вказала поглядом на Тараса. – Спочатку тост за іменинника!

– Так-так, – Єжи взяв келих у руку. – Вітаю! По-сусідськи бажаю миру... любові, – при цьому слові він глянув скося на Оксану, – щастя і, головне, щоб були гроші... От.

Тост розморозив іменинника, що перебував у внутрішньому замішанні через несподіване настання власного дня народження.

Три келихи знайшли загальну точку зіткнення над столиком, укритим жовтою лляною скатертиною зі слідами минулих свят, що не відмиваються. З келиха іменинника вихлюпнулися кілька крапель шампанського і впали просто на порізану салямі.

– Дякую! – Тарас кивнув. – Я дуже зворушений. – Погляд іменинника, що доторкнувся до очей сусіда, цілком серйозно підтвердив значення сказаних слів.

Сусід випив шампанське одним ковтком. Іменинник, що спостерігав за ним, зробив те ж саме. Тільки Оксана виявилася скромною – її келих був іще майже повним. Тарас потягнувся до шампанського.

Оксана діловито відкоркувала пляшку горілки.

– Мій тато, – заговорила вона, перевівши погляд із хазяїна квартири на його сусіда, – коли був військовим, із друзями завжди коктейль «Північне сяйво» робив, і нічого! Нічого не боліло.

– А що це за коктейль? – жваво зацікавився Тарас.

– У півсклянки шампанського вливається півсклянки горілки.

Єжи Астровський здригнувся, почувши рецепт коктейля.

– Я піду, мабуть, – неголосно мовив він, зупинивши погляд на пляшці горілки в руці у Оксани. Його очі виявляли тугу й ніжність.

– Ні, ви не можете так швидко піти! Це не по-сусідськи! – Оксана пом'якшила голос.

Сусід приречено кивнув. Перевів погляд на Тараса. Іменинник налив собі й сусідові по півкелиха шампанського, а Оксана долила в їх келихи горілки.

– Ви мусите мені дещо пообіцяти, – наприкінці недовгого застілля звернулась Оксана до Єжи.

– Що? – злякано запитав сусід іменинника, стискаючи в руці порожній келих.

– Нагадуйте Тарасу, що він тепер живе не сам! – попросила Оксана.

Сусід задумливо і трохи знічено оглядівся на всі боки, потім повернув погляд на Оксану.

– Добре...

– Нагадуйте, що рибок треба годувати щодня, – вона кивнула на підвіконня. – І домовтеся з ЖЕКом, аби сходинки полагодили.

– Та я їм уже сто разів говорив, а вони п'ятдесят гривень вимагають! – Із сусіда вирвалося звичне для нього обурення.

Оксана мовчки дістала гаманець і вийняла звідти п'ятдесят гривень.

– Оксано! Я сам! У мене є! – Тарас, обличчя якого вже виявляло складну суть випитого коктейлю, підніс над столом руку. Його пальці міцно стискували зім'яті купюри, витягнуті з кишені джинсів.

– Та я... – Єжи побігав очима від п'ятдесятої в руці Оксани до пом'ятих двадцяток у руці Тараса. – Я організую. Я зроблю!..

Він обережно витягнув у Тараса три двадцятки, звівся на ноги, кивнув на прощання й пішов.

– Тобі посуд помити? – запитала Оксана.

– Я сам, облиш!

– Ну, гаразд! – кивнула гостя. – Я теж піду, є справи! Про рибок не забувай!

Залишившись сам, Тарас підійшов до вікна, постежив за рибками, що спокійно плавали навколо водоростей.

– Сьогодні, схоже, землетрусу не буде, – прошепотів сам собі Тарас. – Значить, можна ще трішки поспати.

Перед тим як знову влягтися на канапу, він кинув погляд на стіл із неприбраним посудом і рішуче відмахнувся від нього жестом руки.

Розділ 5

Алік і Аудрюс прокинулися ще перед заходом невидимого цього дня сонця. За вікном квартирки Аліка в самому кінці Замарстинівської вулиці намагався ще бадьоритися день, насуплений низькою хмарністю. У голові в обох трохи шуміло – мабуть, через чарку «Немирова» і кількох чарок литовського бальзаму «Три дев'ятки», випитих на пам'ять про Джимі Хендрікса. Спали вони одягненими.

Алік на своїй вічно розкладеній канапі поверх ковдри. Аудрюс заснув, не підводячись із крісла.

– Ти надовго? – запитав, протираючи очі, Алік.

– Не знаю, – Аудрюс знизав плечима. – Я ж переїхав. У мене тепер хутір кілометрів за сорок од Вільнюса. Поблизу – нікого.

– Це добре, – закивав Алік. – Мені теж іноді хочеться, щоб поблизу – нікого! Але є своя привабливість і в зворотному... Хоча в мене тут поблизу тільки мачуха та кілька миролюбних сусідів. Щось у мене в животі нудно...

– Я б теж з'їв... і випив би...

– Випити легше. – Алік підвівся з канапи, розім'яв плечові суглоби. – Коли людина п'є, в неї тільки слух працює! А от щоб жувати, потрібна енергія...

– А в тебе є що пожувати? – поцікавився Аудрюс.

Алік заперечливо хитнув головою.

– Був хліб, було масло, але я щороку під вісімнадцяте вересня пошуся... скидаю вагу...

– Ну так давай куди-небудь сходимо, – запропонував литовець.

Алік замислився.

– Можна було б у круглу чебуречну біля озера... Але чебуреки без пива не можна... А я... я ще не готовий до об'їдалівки. Як ти думаєш, наш кадебешник правду сказав? Це ж при тобі було...

– У мене пам'ять на порожню голову і тверезий шлунок не працює, – видихнув Аудрюс.

– Ти нічого не переплутав? – утупився в товариша Алік.

– Що переплутав? – здивувався Аудрюс.

– Ну... порожня голова... тверезий шлунок...

– А-а! А що я сказав?! Російську забуваю потихеньку, на хуторі по-російськи говорити ні з ким.

– Так ти так і сказав, що навколо нікого і що ти на хуторі сам.

– От і кажу, що ні з ким! – Аудрюс для переконливості своїх слів закивав. – Може, в тебе ризькі шпроти є? – запитав він. – Раніше в кожному будинку був запас ризьких шпротів!

– Звідкіля в мене ризькі шпроти? Ходімо! – Алік заклично махнув рукою.

На вулиці пахло сирію лісовою прілістю. За негустим частоколом соснових стовбурів мелькали машини, що мчали у бік Брюховичів.

За спиною у досить струнких для свого віку хіпі завелася машина. Алік обернувся, побачив за лобовим склом жовтого «москвича» обличчя сусіда по двору. Махнув йому рукою – чи то вітально, чи то запитально.

– Підвезти? – ввічливо поцікавився сусід, опустивши донизу півскла дверець.

– Угу, – кивнув Алік.

Вони всілися на заднє сидіння, жорстке і трохи колюче через пружини, що випиналися знизу.

Машина виїхала на дорогу й повернула ліворуч, у бік міста.

– Вам куди? – обернувся водій.

– Та думали в Брюховичі... у чебуречну...

– Ні, я на Повітряну, – мовив сусід і натиснув на гальмо.

– Паняй, паняй! – підбадьорив його Алік, що не бажав виходити з «москвича» і знов опинитися на вулиці перед вибором, який починав дратувати. – Там, здається, теж кафешка є!

– Еге, – пожвавився сусід. – «Кафе» на Повітряній, 24! Там такі смішні ціни! Зеник із Ткацької там нещодавно на п'ятнадцять гривень так напився, що два дні на роботу не ходив. Його там і спати залишили, от який сервіс! Спробуй у «Макдональдсі» засни! Нізачо в світі! Викинуть, як... як... – сусід-водій чи то втратив нитку, чи то просто одне потрібне слово і знову озирнувся до своїх пасажирів.

– ... як тварюку останню? – запропонував свій варіант кінцівки Аудрюс із м'яким литовським акцентом.

– Ага, – кивнув погоджуючись водій.

Біля будинку номер 24 по вулиці Повітряній Алік і Аудрюс вибралися з жовтого «москвича».

– Я як назад їхатиму – загляну до вас, – напучував їх сусід-водій. – Коли що, додому підвезу!

Аудрюс, побачивши перед собою вивіску «Гастроном», одразу попрямував до входу.

– Гей, нам не туди, правіше! – крикнув йому в спину Алік і, коли литовець обернувся, вказав йому рукою на малопримітну, але багатообіцяючу, особливо на порожній шлунок, вивіску «Кафе».

Усередині було гамірно й накурено, а значить – затишно. За кожним столом гула розмова, пилося пиво, душевно хрускотіла на недоглянутих, але гострих зубах сушена риба. Легкий мат додавав енергії цьому хору вповільнених алкоголем чоловічих голосів.

– Он, – Алік ткнув пальцем у правий далекий кут.

Там дійсно за столом сиділи тільки двоє, а могли до них сісти ще не менше чотирьох.

– Ти йди сідай! Я візьму! – скомандував Алік і відійшов до прилавка, під склом якого, прикрашені цінниками, що викликали посмішку, лежали продукти, які рідко псуються.

Двоє сусідів по столу, один у свіжовипраному ватнику, другий у костюмі з краваткою, шанобливо приглушили свою розмову, коли Алік поставив на стіл два келихи пива і тарілку, на якій безсоромно вмостилися дві котлети по-домашньому, два солоні огірки та дві тарані розміром з долоню.

– Ти мені все-таки скажи, що думаєш! Наш кадебешник сказав правду? – запитав Алік, уже всівшись навпроти литовського друга.

Аудрюс знизав гострими плечима. Його куртка лежала поруч на лавці, а синій поношений светр видавав недостатність м'язового і жирового покриву кісток.

– Ти обидві їж! – Алік недбало, але шанобливо кивнув на котлети. – Ти тепер в Європі... Там вижити складніше...

Аудрюс узяв котлету пальцями, підніс до носа, понюхав і посміхнувся.

– Може, і справді, – сказав він, дивлячись на котлету в руці. – Сам подумай! Розкопати могилу в Штатах, відрізати у небіжчика кисть, запакувати, щоб не просмерділася, перевезти через Атлантику в Литву і звідти потягами до Львова... Хіба хіпі коли-небудь знали слово «логістика»?

– А що це? – запитав, зупинивши ковток пива, Алік.

– От бачиш, – сказав Аудрюс. – Не могли ці хлопці самі таке прокрутити.

– Це в корені змінює багато чого, – задумливо мовив спроквола Алік і продовжив перерваний ковток.

– Що змінює? – Аудрюс втупився в очі давньому другові.

– Ну... картину нашого всесвіту... Джимі Хендрікс був ворогом капіталізму, і при цьому його цінували в КДБ?

– Послухай, збоченці є скрізь! Мій знайомий голубий ді-джей із Каунаса якось так запав на одну барменшу, що трохи не поміняв орієнтацію! З кожним може статися! Не лише з кадебістами! Та й цей твій капітан... він якийсь м'який...

– Ти що, думаєш, він дотепер за нами...

Аудрюс заперечливо хитнув головою, через що довга шевелюра ледве не зійшлась, як завіса, на його обличчі, залишивши тільки ніс і частину очей.

– Ні. – Він поправив рукою волосся. – Він романтик. Видно, випадково до органів потрапив.

– Так, але він сказав, що їх там багато було, тих, хто допоміг Москву обдурити й за гроші Москви привезти нам його геніальні пальці...

– Охолонь! – Литовець узяв у руку другу котлету по-домашньому. – Ти живеш у прекрасній країні, у прекрасному місті, де навіть у радянські часи кадебісти любили Джимі Хендрікса! Та їм пам'ятник треба поставити, вашим кадебістам!..

– Ну, ти теж романтик! Може, ще поряд із могилою Джимі такий пам'ятник увіткнути?!

– Старий. – На обличчі Аудрюса розпливлася злегка зарозуміла посмішка. – Ти що, забув? Make love, not war! Головне в нашому житті – любов. І якщо нас колись любили кадебісти і при цьому старалися не трахати? Хіба це не прекрасно?

– Так. – Алік пожував губами, посвердлив поглядом два огірки, що самотньо лежали на тарілці. – Бачиш, огірочки я взяв, а до пива вони ніяк... Не гармоніюють! Я зараз!

Алік підвівся, відійшов до прилавка. Аудрюс задумливо спостерігав за барменшею, що з уважною усмішкою на обличчі вислуховувала високого довговолового клієнта. Потім вона зняла з полиці за своєю спиною рифлену пляшку з прозорою горілчаною рідиною. І полилася ця горілка в чарочки, що голодно втупилися своїм розкритим оком у сіру стелю.

– Гей, друже, ти не з Винників? – запитав несподівано Аудрюса чоловік у чистому ватнику.

– Ні, я з Литви.

– О! – Чоловік у ватнику підніс вказівний палець перед своїм співрозмовником. – Я ж говорив, вони не наші... вони котлети пальцями їдять! Інша культура!..

Розділ 6

В'їзд до двору будинку з боку вулиці Федорова знову був закритий – цього разу якийсь недотепа залишив перед воротами свій «жигуль» кольору мокрого асфальту.

Оксана, оглядівшись, втиснула свою «Чебурашку» між двома іномарками, припаркованими під Старопігійським інститутом, і, зачинивши машину, ввійшла до двору. З боку Федорова на цьому будинку номера не було. Може, саме тому автолюбители з завидною регулярністю кидали свої машини під воротами.

Піднімаючись по дерев'яних сходах на свій другий поверх, Оксана прислухалася до їх поскрипування. Сходи в її парадному відзначалися тихістю й податливістю.

Стягнувши з ніг високі осінні чобітки, хазяйка пройшла в єдину кімнату маленької та затишної квартири, всілася на канапу. Перевела подих. Прислухалася до легкого шуму втомив голові. Вчорашній вечір затягнувся до першої години ночі, вона з подругами веселила корпоратив страхової компанії. За столом, як, мабуть, і в самій страховій компанії, заправляли жінки. Декілька тихих переляканих чоловіків серед розслаблених, прикрашених алкогольним рум'янцем пані. Скоріше за все, ці чоловіки не були навіть співробітниками страхової компанії, а всього лише чоловіками тих, хто святкував.

Усмішка, викликана думками про минулий вечір, протрималася на обличчі Оксани недовго. Згадався відразу і цей ранок, і вдалий сюрприз у Тараса, що завжди забував про свій власний день народження. Згадалися подаровані йому рибки. І тут же згадалися такі ж рибки, подаровані вчорашнім днем собі самій!

Оксана підвела погляд на підвіконня, де тепер стояв невеликий акваріум, такий же, який вона купила Тарасові.

Підійшла, відсунула фіранку, нахилилася над своїм власним маленьким водним світом. Рибки мирно плавали навколо зелених водоростей.

Оксана витрусила з коробочки на воду трохи сухого корму. Рибки тут же спрямували свої погляди вгору.

– Пригощайтеся, їжте, гості дорогі! – мовила жартівливо хазяйка і залишила рибок за фіранкою на підвіконні. Через маленьку кухню пройшла у ванну, вмилася.

Холодна вода не додала бадьорості. Їй тоді вирішила Оксана трохи відпочити. Повернулася до кімнати і здерлася по крутій дерев'яній драбинці на своє ліжко, що одночасно було дахом зробленої на замовлення одержної шафи. Тут же, на висоті майже трьох метрів, у неї й лампа настільна стояла для читання, і журнали лежали.

Прилягла на спину, голова на подушці. Очі самі заплющилися. Задрімала вона, настроюючи себе, однак, на дуже коротку дрімоту, може, на кілька годин відпочинку, не більше. Адже день у розпалі. Поблизу шумить площа Ринок, дзюрчить на ній фонтан, їздять трамваї та цокають по мокрій бруківці каблуків жіночих чобітків.

Розділ 7

Життя Тараса по кілька разів на день давало тріщину, мовби він навчився у свого старенького комп'ютера «зависати». Саме у ці моменти порожнечі, що несподівано виникала в голові, він автоматично натискав кнопку «старту» і переводив свій приморожений погляд на монітор. Стежив байдуже за процесом оживання екрана, слухав таємничі звуки, що супроводжували запуск комп'ютерних програм. Коли монітор прикрашався «дозрілими» «іконками», Тарас підводився і приносив із підвіконня два-три кактуси у пластикових кубиках-вазонах. Ставив їх під монітором, аби вони перехоплювали та втягували у себе всю шкідливу комп'ютерну радіацію. їм-то що? Вони, як і будь-які рослини, створені, щоб фільтрувати повітря, переробляти вуглекислий газ на кисень! Тарас не знав, на що кактуси переробляли шкідливе комп'ютерне випромінювання. Він не був упевнений, що це випромінювання шкідливе, і навіть іноді сумнівався, що воно взагалі існує. Але ігнорувати народні мудрості було безглуздо. І якщо одного дня хтось вирішив, що перед працюючим монітором треба ставити кактус, то Тарас пішов іще далі й почав ставити не один кактус, а три! «Комп'ютерні кактуси» Тараса ніякої ботанічної цінності не мали. Цінність мали інші кактуси, що росли в маленькій теплиці під лампами денного світла. Це були кактуси, над якими він старанно проводив експерименти, намагаючись схрестити їх із живими каменями – літопсами. Для таїнства схрещування він уже купив у магазині для художників тонкий колонковий пензлик. Але поки що він лежав без діла. Три лофофори Вільямса готувалися до цвітіння. Кілька літопсів теж готувалися до цвітіння, але домогтися від літопсів «одвертості й відкритості» було справою непростою. Вже кілька разів їхні бутончики засихали до цвітіння.

«У вас три нови листи!» – повідомило моніторне «віконце» з намальованим жовтим конвертом. Тарас навів стрілку на конверт і «кликнув» мишкою.

Два листи пропонували недорого та швидко подовжити пеню на 8 сантиметрів. Третій лист виявився конструктивнішим.

«Я у вашому місті й пишу на оголошення. Передзвоніть мені на мобільний 0967049657. Льоня».

Думки витіснили з голови Тараса раптову порожнечу. З'явилася перспектива заробітку. Рука витягнула з кишені білого махрового халата мобільник.

– Алло, Льоня? Ви мені прислали e-mail! Вас турбують камені?

– Це уролог? – перепитав метушливий чоловічий голос.

– Я – по каменях, – відповів Тарас, який не наважився назвати себе представником лікарської професії.

– Ага, – сказав голос. – Так що, можна зараз зустрітися? Де ваш кабінет?

– Я працюю на виїзді, не в кабінеті, – пояснив співрозмовникові Тарас. – Вібротерапія зазвичай виводить камінь години за дві-три... Іноді, щоправда, процедура може тривати й довше.

– Це що, спеціальний вібратор?

– Ні, спеціальна машина, на якій я вас возитиму по спеціально вибраній дорозі, щоб виникала вібрація... Перевірений метод.

– Ну добре, куди під'їхати?

Тарас глянув на настінний годинник.

– Іще рано, треба дочекатися, коли дороги будуть вільними. Годині об одинадцятій, а краще опівночі... Тільки годинки за дві до процедури треба випити склянку коньяку й посидіти в гарчій ванні.

– У мене тут ванни немає, а з коньяком – немає проблем! Ні, давайте я зараз під'їду. Мені однаково робити тут нічого! – не вгамовувався потенційний клієнт Льоня. – Я півдоби в потягу їхав... До речі, теж вібривало... Тільки не допомогло.

– Потяг не годиться, – зі знанням справи заявив співрозмовникові Тарас.

– Ну, щоб познайомитися, щоб легше було ввечері один одного впізнати! – Льоня повернувся до однієї зі своїх попередніх думок.

– Згода, – зітхнув Тарас. – Під'їжджайте до Опери, перед входом через півгодини. Як вас упізнати?

– У мене на голові – сіра кепка!

«Цікаво, звідки це він приїхав? – замислився Тарас, намагаючись уявити собі людину в сірій кепці. – Може, з Росії? У нас ніби так не „шокають"!»

Через півгодини біля оперного театру дійсно стояв лиш один чоловік у сірій кепці. Був він також одягнений у світло-сірий плащ, чорні брюки, на ногах – туфлі зі світло-сірої замші. У руці стискував великий картонний конверт із написом «Foto». Худорлявий, невисокий, він переступав із ноги на ногу і трохи нервово водив поглядом по обличчях перехожих.

Тарас зупинився на хвилинку метрів за двадцять од нього. Потім підійшов, одрекомендувався.

– Шо, може підемо сядемо? – діловитою скоромовкою випалив Льоня.

– На каву? – уточнив Тарас.

– А шо, ти вдень не п'єш? – блакитні зіниці Льоні стали на мить колючими.

– Я ж за кермом буду.

– Так то ж завтра, після дванадцятої...

Тарас відчував, як втрачає в очах Льоні залишки пошани до себе, але навіть якби він і не сів за кермо, пити з людиною в сірій кепці йому б не захотілося. Дуже вже інший був цей чоловік, із якимось іншим життям та іншими правилами. Це Тарас відчував. Дивився на Льоню і відчував. І тут щось іще втрутилось у простір між ними – запах бензину.

Тарас озирнувся на всі боки. Від проїжджої частини вони стояли далеченько. Про всяк випадок підніс рукав куртки до носа, перевіряючи, чи не від куртки йде цей запах.

– Шо? – запитав Льоня. – Але ж поговорити треба! Ходімо! Гарзд, візьмеш собі каву!

Тарас, «звільнений» од необхідності випити, жвавим кроком повів майбутнього клієнта до кафешки на Вірменській. Там вони влаштувалися, хоча теж не без виразного невдоволення Льоні, якого барменша поставила перед фактом: горілки нема, є тільки лікер.

– Шось у вас тут чаркових не видно! – сказав Льоня, вихиливши чарку лікеру і подивившись на ще три повні чарочки, які стояли перед ним.

Тарас ледве не розсміявся. Претензії майбутнього клієнта до його рідного Львова говорили тільки про велику відстань між Львовом і тим місцем, де жив Льоня.

– А ви звідки приїхали? – запитав він.

– Та з Ворожби.

– А де це? – здивувався Тарас.

– Шо, не знаєш? Це ж найбільший залізничний вузол! – пояснив Льоня. – Сумська область!

Тарасу знову здалося, що поблизу запахло бензином. Він озирнувся на всі боки. За сусіднім столиком сиділи дві літні пані, пили каву й інтелігентно їли штрудель. Від них пахнути бензином не могло.

– Суми знаю, – кивнув Тарас, повернувши погляд на співрозмовника.

– Ти ось шо, рентген мій подивися, щоб знати! – Льоня дістав із фотоконверта рентгенівський знімок і простягнув його Тарасові.

Тарас напружився, відчув незручність, мовби він був шахраєм, а не фельдшером-недоуком. Узяв у руки знімок, підняв його на рівень очей і розвернувся зі знімком у руці в бік

вікна. Виразно впізнавані дві великі квасолини нирок заспокоїли його. Він одразу помітив три камені, що завдають Льоні прикрощів. Два в лівій нирці й один – у правій. Той, що був у правій нирці, явно готувався «до виходу».

Тарас подумки прорахував шлях руху каменів до виходу назовні. За одну ніч із цими камінчиками впоратися було нереально. Їм іще належало пройти по сечоводах у сечовий міхур, а потім уже по уретрі далі на світ Божий.

Тарас кинув погляд на обличчя Льоні, уявив це обличчя в момент фізичного болю, уявив і його голос у момент крику. Відразу розхотілося займатись цим клієнтом.

– Ну що? – запитав Льоня, опускаючи на столик останню чарочку, яка ще хвилину тому була повною.

Тарас важко зітхнув.

– За одну ніч не вийдуть, – сказав він.

– Навіть якщо всю ніч їздити? – Льоня нахилився вперед, і тут же запах кави був на мить перебитий запахом бензину.

– Усю ніч ви не витримаєте, – м'яко мовив Тарас.

– Я ж заплачу, – вперто сказав Льоня і скривив губи. – Чи ти хочеш сказати, що буде дорожче?

– Гарзд, спробуємо, – заспокоїв Тарас Льоню. – О дванадцятій я вас підберу там же, біля Опері! А зараз мені треба у справах...

Льоня задумливо кивнув. Прослідкував, як Тарас підійшов до барменші та розплатився за випиту каву. Потім сам підійшов до стойки і замовив іще три чарочки лікеру.

Опівночі Тарас знайшов Льоню біля оперного театру. Той стояв, притулившись до лівої колони. Козирок його сірої кепки був збитий наліво. Світло-сірий плащ розстебнутий, руки в кишенях плаща. Поглядом Льоня впирався у тротуарну плитку.

– Ну що, ви готові? – ввічливо запитав його Тарас.

– Шо? – Льоня різко підвів голову, обернувся. – А! Так, завжди напоготові!

Місто затихало. Віяв несильний вітерець. Гасли вікна будинків.

– Ми спочатку проїдемося по Личаківській двічі, щоб камені ваші розбудити, а потім по Городоцькій – вона жорсткіша, – почав пояснювати Тарас уже в машині. – А потім, якщо не...

– А мені хоч по Дерibasівській, – махнув рукою клієнт напідпитку. – Аби вийшли вони на хер!

Тарас замовк і вирішив більше нічого не пояснювати Льоні. «Опель» рушив із місця. Звичні вібрації налаштували водія на робочий лад. Він озирнувся на пасажира – той позіхав.

– Ви тільки не засніть, – сказав йому Тарас. – А то все буде марно!

– Ну, тоді музику ввімкни! – відповів пасажир.

Тарас увімкнув радіо, й вони виїхали на Личаківську під пісню «Бумбокса».

Назустріч машині помчала нерівна, укладена дрібним кругляком вулиця. Замигтіли обабіч сірі будинки, зачинені магазинчики та перукарні. Тарас усім тілом прислухався до вібрації машини, щоб зрозуміти: яка швидкість скоріше «розбудить» і приведе в рух камені клієнта. Клієнт тупо дивився вперед. Тішило одне – він не спав, його очі були розплющені. Не тішило те, що по його обличчю було неможливо зрозуміти: слухає він своє тіло чи думає про щось зовсім стороннє.

– Ви що-небудь відчуваєте? – врешті-решт запитав Тарас.

– Га? Шо? – Пасажир обернувся до водія.

– Камені! Відчуваєте що-небудь?

Вираз обличчя Льоні змінився. Він тепер явно намагався прислухатись до того, що відбувається в його нирках. Навіть почав мацати живіт рукою.

– Можете помасажувати, – кивнув Тарас. – Теж корисно!

Підбадьорений порадою фахівця, Льоня почав масажувати низ живота обома руками. Масажував хвилини три, підстрибуючи на нерівностях дороги разом із машиною. Потім ойкнув і завмер.

– Ну як? – запитав його Тарас.

– Шось сталося, – приголомшено прошепотів Льоня і спрямував переляканий погляд уперед, на дорогу, що летіла йому назустріч.

– Розслабтесь! – сказав Тарас. – Зараз переїдемо на Городоцьку! Перевіримо...

Тарас звернув із Личаківської, й машина завиляла по вузьких темних вуличках. Об'їхавши стару частину центру, «опель» вирвався на широку вулицю і знову помчав уперед з не дуже-то й великою швидкістю.

– Стій! – закричав Льоня, схопившись за живіт. – Боляче!

– Процес пішов, – із усмішкою мовив Тарас. – Тепер зупинятися не можна! Потерпіть!

У Льоні очі на лоб полізли від болю, він кинув на водія збожеволілий погляд, але рота не розкрив – не хотів розціплювати зуби, затиснуті від болю. Нагнувся вперед, до панелі, не прибираючи рук від низу живота. Біль, колючий і навіть дряпучий, ніби повільно переповзав із місця на місце. Льоня виразно відчував його рух.

– І довго так? – здавлено запитав він хвилини через три-чотири.

– Хвилин п'ятнадцять, – відповів Тарас. – Потім, якщо не вийде, перерва, і продовжимо.

Ця ніч здалася Тарасу нескінченною. Після чотирьох повних дистанцій вулиці Городоцької, а це мало не тридцять кілометрів, Льоні стало зовсім зле. І тут на дорозі промайнула підсвічена зсередини смугаста палиця даїшника. Тарас зупинився. Даїшник ввічливо попросив документи і з підозрою втупився на Льоню, точніше, на його скорчене від болю обличчя.

– До лікарні везу, – знайшовся Тарас. – Товаришеві погано.

– Щасливої дороги! – даїшник повернув права і документи на машину.

Через три години, вже відмовившись від довгих «вібрацій» Городоцької та Личаківської вулиць, переїхав Тарас на «короткі вібрації» вулиці Лісової. Лісова була дійсно коротенькою та крутою вуличкою з такими дірками в дорозі, що машину підкидало там майже на півметра. Вулиця Лісова і допомогла витрусити з Льоні перший камінчик, який дзвінко вдарився об дно літрової скляної банки під дзюрчання власної сечі, що не порадувало у цей момент Льоню. Він стояв скорчившись, спиною до машини і лицем до сходів, які ведуть на гірку, до парку «Знесіння». Коли дзенькнув об скло камінчик, Льоня завмер і так нерухомо, розкарячившись, простояв кілька хвилин, осяяний розсіяним жовтим світлом самотнього вуличного ліхтаря.

Тарас подивився на годинник – майже пів на п'яту. Незабаром світатиме. Позіхнув. Замислився. Організм звично налаштувався на ранішній сон.

– На, тримай! – здавлено мовив Льоня, що повернувся до машини, простягаючи водієві банку з камінчиком і жовтою рідиною.

Тарас мовчки взяв банку, відчинив дверці зі свого боку й акуратно злив сечу на дорогу.

– Наступним каменем займатися будемо? – запитав він Льоню.

Голова Льоні сіпнулася. Його переляканий погляд скоріше говорив про цілковите небажання спілкуватися на цю тему.

– Вас куди відвезти? – трохи тихіше запитав Тарас.

– До Опері, туди ж, – вичавив із себе Льоня. – Я вдень подзвоню... ще не знаю.

Його права рука полізла до кишені розстебнутого світло-сірого плаща. Витягла звідти три доларові десятки, пом'яті й потерті. З доларами в руці він спочатку всівся на передне пасажирське сидіння. Тарас узяв долари, засунув до кишені куртки. Машина рушила, покотилася вниз по вулиці тихо, з вимкненим двигуном. Тарас просто зняв її з ручника. Мотор завів уже внизу.

Висадивши клієнта біля Опері, поїхав далі до обмінника на Івана Франка. Маленьке віконце обмінника, освітлене зсередини, втішило Тараса. Навіть якби не було чого міняти,

він однаково сюди під'їхав би. Заради одного лише погляду на симпатичну дивну дівчину, що працює тут ночами, завжди в довгих, під старовину, матер'яних рукавичках на руках.

– Доброго ранку! – Він просунув у нішу віконця зароблені тридцять доларів. – Як у вас нічка пройшла?

Рука в довгій рукавичці смарагдового кольору елегантно забрала долари.

– Щось ви пізно сьогодні, – сказала дівчина.

– Клієнт важкий трапився, – відповів Тарас.

– Ви що, в нічному клубі працюєте?

– Ні... я в медицині. – Розповідати детальніше Тарасу не хотілось, і він нахилився ближче до скла. – Ви обіцяли зі мною на каву піти!

– Я? Не може бути! Я з незнайомими чоловіками по кав'ярнях не ходжу! – смішливо відповіла вона, відлічуючи гривні.

– Так давайте познайомимось! Мене звать Тарас! А вас?

– Дарка, – відповіла дівчина. – Але однаково до кав'ярні не піду. А ось якщо ви принесете, то вип'ю! А то я вже засинаю... Роботи майже не було.

– Я принесу! – пообіцяв Тарас. – Привезу буквально через десять хвилин!

– Всі ви тільки обіцяєте! – дівчина посміхнулася.

Сьогодні вона була в напруженій гарному настрої. Ще ніколи не розмовляла з Тарасом так охоче, як сьогодні на світанку. І він підбадьорився, зрадив. Його організм забув про наближення часу виконання гімну України по радіо, про той момент, коли він заплющував очі й поринав у сон.

Тарас, заховавши гривні в кишеню, повернувся до машини. Перевірив, чи не забув свій дорожній термос – термос був на місці. Тепер залишалося тільки знайти каву. І він поїхав, намагаючись на ходу пригадати, де йому вдавалося в цей дивний час добути випити гарної міцної кави.

Поки їхав, помітив освітлений зсередини кіоск. Пригальмував.

– Каву робите? – запитав він у жінки, що відчинила на його стук «продажне віконце».

– «Якобс», «Нескафе»? – запитала вона сонно.

– А натуральну?

– Натуральну в такий час не п'ють, – зі знанням справи мовила вона.

– Гаразд. – Тарас просунув свій термос у віконце. – Зробіть і налейте сюди! Дві чашки!

І без цукру!

Знову всівшись за кермо й акуратно, якщо не сказати – ніжно, опустивши термос на сидіння поруч, Тарас зняв «опель» із ручника. Машина «відчалила» від бровки неквапом, як човен від причалу.

Хвилин через п'ять його очі зрадили знайомому квадратику освітленого віконця обмінника, за яким, як у темниці-вежі, потерпала загадкова дівчина.

– Ось, – нахилившись до скла, солодко мовив Тарас, притискаючи сріблястий термос до лівої щоки і відчуваючи його прохолоду. – Каву подано! Даруйте, що не в ліжку!

– Я думала, ви жартуєте! – посміхнулася за склом і ґратами Дарка.

– У вас своя чашка? Чи вам у ковпачок термоса?

Дарка обернулася, в руках у неї з'явився керамічний кухоль, але на личку раптом проступила дитяча наївна розгубленість.

– Він не пролізе, – мовила дівчина, показуючи Тарасу кухоль.

– А що, віконце не відчиняється? – здивувався він.

Вона заперечливо хитнула головою. Потім просунула праву руку в смарагдового кольору рукавичці у нішу для обміну купюрами, доторкнулася тильною стороною долоні до верхньої межі прорізу і сумно підібгала нижню губку.

– А двері? – запитав Тарас. І тут же зробив крок назад, намагаючись знайти її поглядом.

Ліворуч виднілося ще одне, більшого розміру віконце цієї дивнуватої цегляної «зашубленої» та пофарбованої в мишачий колір будочки. Над ним напис: «Ремонт годинників». Дверей Тарас не побачив. Знову припав до віконця обмінки.

– Двері зачинено, – мовила Дарка жалібно. – До ранку. Проти бандитів...

– А якщо пожежа?

– У мене тут червона кнопка і телефон, – пояснила дівчина серйознішим голосом. – Наряд міліції приїжджає через п'ять хвилин!

– І що, вже приїжджав?

– Так, двічі. Всяке вночі буває.

Тарас замислився, відкрив термос, налив у ковпачок кави, випив. Смак був мерзенний. Може, саме тому в цей момент осяяла його несподівана думка, і він, попросивши Дарку печенки і залишивши термос на обмінному прилавку, повернувся до машини. Витрусив усе з бардачка, але того, що він хотів там виявити, не знайшов. Розчарований повернувся до віконця.

– Я що-небудь придумав, – пообіцяв дівчині.

Вилив недопиту каву з ковпачка-кришки термоса, закрутив його на місце. Попрощався з Даркою ніжно й водночас дружньо. І повернувся до машини.

«Добре, що їй ця кава не дісталася», – думав, поглядаючи на термос, який лежав на сусідньому сидінні.

Думав-думав, а потім раптом загальмував різко біля бровки, відхилив свої дверці й вилив коричневу гарячу рідину з термоса на дорогу. Дзюрчання нагадало йому про літрову банку під сидінням, в якій борсався в залишках іншої, настільки ж «привабливої» рідини, як щойно вилита з термоса «кава», сірий камінчик, з такими труднощами добутий із ниркових надр приїжджого, що пахне бензином, із якоїсь там Ворожби. Дістав Тарас із бардачка паперові носові хустки, вміло витрусив камінчик із банки на розгорнуту серветку-носовичок, протер акуратно, і вже без усякого роздратування, немов зміна думки виявилася найкращим заспокійливим, опустив підсушений нирковий камінчик у пластиковий «гомеопатичний» тубус, який тут же закрив і повернув на його місце в ближньому кутку бардачка.

Розділ 8

– Думаєш, пора? – запитав Алік, тепло і ледь-ледь запитливо дивлячись на давнього товариша. – Тобі ж тут ніколи не було тісно!

Він обвів поглядом свою маленьку кімнатку, в якій усі стіни нагадували про чудово-вільне хіпівське минуле. Минулого, звичайно, на стінах було набагато більше, ніж сьогодні, – воно завжди так. Просто минуле накопичується, а сьогодні, затримавшись на мить, туди ж, у минуле крапає. Людина – це ж узагалі звичайнісінький і елементарний живий «апарат» із переробки майбутнього на минуле. Алік, втім, не був одним із таких звичайних «апаратів». Його майбутнє завжди відзначалося допитливістю та яскравістю. Тому й минуле у нього виявилось відповідним – ніяких тобі піонерських галстуків і таборів чи жовтенятських зірочок і кісок однокласниць. Дитинство – окремо, котлети – окремо! Котлетами була юність і її продовження.

Аудрюс теж озирнувся, пройшовся примруженим поглядом по десятках старих чорно-білих фотографій, розклеєних на основній стіні над вічно розкладеною канапою. (Коли і для кого Алік її розклав – цього вже не згадати нікому.) Подивився на умивальник із наклейкою: «Amnesty International», на плакати, на любительський портрет Джона Леннона, на доісторичну піч, в топку якої була проведена дюймова газова труба, і тепер топилася ця піч не дровами чи вугіллям, а скандальним російським газом, який і горів, як годиться всьому скандальному, синім полум'ям. Горів, грів піч і кімнату, кип'ятив воду й підігрівав на ранок те, що виявилось нез'їденим напередодні.

– Я в туалет! – Аудрюс підвівся, вийшов у маленький коридорчик і відразу за двері, на вулицю.

Житло Аліка – кімнатка, в якій було не більше семи квадратних метрів, – відзначалося не лише розмірами, але й цілковитою відсутністю так званих зручностей. Але від цього вона не здавалася Аліку незручною. Усе своє життя він проводив у ній, хоча за стіною була територія набагато більша, хоча теж однокімнатна – територія його мачухи, що замінила йому матір за рішенням батька, коли хлопчикові не виповнилось і восьми років. Кімнатка Аліка здавалася прибудовою до будинку, дивною прибудовою, що відсунула задній від дороги кут будинку на добрячі півтора-два метри. Вийдеш із її окремого входу, тут тобі й зручності: ліворуч, метрів двадцять п'ять по стежині повз город, – туалет, праворуч, п'ять метрів по бетону, – колодязь із рекордно малою глибиною – не більше півметра. Це ж і не колодязь, а джерело, яке вибралося з-під землі, коли стара сусідка вирішила біля старої колонки свою веранду розширити. Вдарили ломиками по каменях, якими колись замостили дворик, і пішла вода. Вода виявилася смачною. Відвели її від веранди на метр, підкопали трохи й опустили згори колодязне кільце. Ось і вийшов колодязь. А колонка замовкла навіки, немов заспокоїлася, дізнавшись, що є тепер у дворі й інше джерело води.

На обличчі Аліка виникла усмішка, викликана думкою про те, що його дворик, практично останній на його вулиці, пережив таку велику країну, як СРСР. Ні, він ніколи не був бійцем із радянським режимом. Він ніколи з цим режимом не боровся. Він його просто ігнорував. За це режим ображався і не ігнорував Аліка і його друзів. Але вони, Алік і друзі, примудрялися співіснувати з режимом так близько і так довго, що навіть місце їх традиційних зборів, відоме кожному львів'янинові, як Святий сад, практично проглядалося з вікон обкому партії. І ніколи у тих, хто існував за цими вікнами, всередині сірих кабінетів, не виникло навіть думки про те, що всю цю територію поряд із гуртожитком, частково обгороджену стінами давнього монастиря, територію, з якої раз у раз, та до того ж і голосно завдяки протягнутому з гуртожитку подовжувачу, гуркотіла чужа обкомам партії музика з чужими, але слава Богу, незрозумілими іноземними словами, можна було б затягнути колючим дротом, забудувати закритими розподільниками або, в гіршому разі, пунктами прийому макулатури та металобрухту.

Ні, ніхто не поспішав витягнути клаптик землі з-під ніг і дул довговолосої молоді з гітарами в руках! Тепер це здавалося гуманізмом або короткозорістю. Хоча, можливо, все це відбувалося внаслідок зниженого слуху у працівників обкому? От дільничний навідувався сюди часто, але розмови з ним зазвичай не закінчувалися прикрошами. Було видно, що не зі своєї волі він дратує молодь своєю присутністю, а про всяк випадок або за вказівкою.

– Про що замислився? – прозвучав над головою Аліка, що сидів у кріслі, голос Аудрюса.

– Не повіриш! – посміхнувся, задерши голову, хазяїн кімнатки. – Молодість згадав!

– А що ще згадувати? – здивувався Аудрюс. – Ну що, пора!

Алік підвівся з крісла, підвівся бадьоро, немов хотів показати, що він ще в гарній спортивній формі.

Вийшли у двір.

Навкруги темно. Гуркочуть поодинокі машини, проносячись по Замарстинівській. Зупинилися біля колодязя.

– Ну що, на доріжку! – Алік зачерпнув оцинкованим відром води, підніс холодний край відра до рота, відсморбнув – на язиці легка солодкість заграла. Передав відро Аудрюсу. Той теж зробив кілька ковтків.

Скрипнула металева хвіртка, вони вийшли на вулицю і повернули ліворуч, у бік центру.

На небі оголився гострий кут жовтого місяця і тут же знову сховався, накрився хмарами. Різкий пташиний крик-регит впав із неба просто у вуха тим, що йшли.

Алік зіщулювався на ходу.

– Як у нас у Паланзі, – зі здивуванням видихнув Аудрюс.

– Що у вас у Паланзі? – не зрозумів Алік.

– Ну, теж чайки так кричать...

– У нас немає чайок, звідки тут? – знизав плечима Алік.

Аудрюс подивився в темне небо, звідки знову долинув той же пташиний крик-регит, тільки тепер він був тихіший, мовби птахи вже обігнали тих, що йдуть по землі.

– У нас тут і моря немає, – з жалем сказав Алік, теж кинувши короткочасний погляд на небо. – Це те, чого тут не вистачає... Вода – тільки дощем або з джерела...

– Море є скрізь, – не згодним, але привітним тоном повідомив Аудрюс. – Іноді його видно, іноді ні... Іноді воно згори, іноді знизу...

– Так, із цим я згоден. – Алік кивнув. – Кажуть, що і Карпати раніше були дном моря і там можна знайти скам'янілих молюсків...

– У нашій північній глушині є море, ну і що? – посміхнувся Аудрюс.

– Той, хто виріс біля моря, не зрозуміє жителя пустелі! – Алік теж посміхнувся. – До речі, ми з тобою так і не побували в Сан-Франциско!

Аудрюс важко зітхнув. Через декілька кроків зупинився. Зупинився й Алік.

– Знаєш, – упевнено мовив литовець, – деякі міста існують тільки для того, щоб хтось мріяв до них потрапити. А мріяти іноді важливіше, ніж їхати...

За спиною зазвучала міліційна сирена, що наближалася. Алік і Аудрюс відійшли за край проїжджої частини, по якій щойно мирно і вільно крокували. Почекали, поки машина промайне мимо, і знову ступили на асфальт.

Через півтори години неспішної ходьби вони зупинилися на Ткацькій недалеко від воріт шоколадної фабрики. Повітря було тут важке і солодке. Говорити вже не хотілося, та й так останні хвилини десять шляху вони йшли мовчки.

Аудрюс дістав мобільник, набрав номер, поговорив із кимось по-литовськи. Потім обернувся до свого старого друга і кивнув:

– Хвилини через п'ять виїжджатиме. Вже завантажився.

– Хто? – не зрозумів Алік.

– Альгіс, приятель. У нього своя багатотонка, ну те, що ви тут називаєте хурою. Він львівський шоколад у Литву возить. Давно мені свої послуги пропонував. Ось і згодився!

Із високих воріт, що відчинилися, повільно виїхав довгий критий вантажний «вольво». Зупинився. Аудрюс і Алік обнялися.

– Ну що, Аліку, – закидаючи довге пряме волосся назад, заговорив Аудрюс сумним голо- сом. – Якщо все гаразд, то наступного року, вночі, там же...

Легко, мовби не діяв на землі у цей момент закон тяжіння, стрибнув Аудрюс на високі сходи кабіни хури, зачинив за собою дверці, й поїхали сорок тонн львівського шоколаду геть від Аліка, що залишився стояти біля вже зачинених воріт, відвізши з собою і його прия- теля-литовця в далеку північну «глушину біля моря».

Назад додому Алік теж вирушив пішки, зупиняючись на порожніх, безлюдно-безмашин- них перехрестях на червоний колір світлофора і знову продовжуючи свій шлях при появі зеле- ного. Над головою його, в небі, ще кілька разів звучав різкий, раніше не чутий у Львові крик- регіт якихось птахів. У повітрі витав солонуватий запах.

«Може, Аудрюс має рацію? – подумав на ходу Алік. – Це чайки летять на південь, на зиму... А повітря здається солоним, тому що з нього пішла солодкість від близькості «шоко- ладки» – шоколадної фабрики «Світоч». Усе на цьому світі підлягає поясненню...»

І думки Аліка самі по собі повернулися на Личаківський цвинтар, на могилку з онов- леним написом на залізному хресті, зробленим білою олійною фарбою: «Jimmy Hendrix 1942– 1970».

Розділ 9

Синьо-бузкова «Таврія» на ім'я «Чебурашка» слухняно пригальмувала біля продуктового магазинчика на вулиці Гоголя. З машини вийшла Оксана. Акуратно зачинила за собою дверці та, прошепотівши машині: «Не турбуйся, я через п'ять хвилин повернуся!» – енергійною ходою вирушила за майбутньою вечерею. Вона ще не знала, що купуватиме, оскільки не мала звички заздалегідь складати власне меню. Їжа її тішила не лише смаком, але й несподіванкою появи. Зазвичай вона заходила до магазину, байдуже водила поглядом по полицях і прилавках, по всіх їстівних товарах, викладених, вивішених, висушених і висолених. Аж до того моменту, поки її погляд раптом не переставав бути байдужим. Це відбувалося спонтанно і ненавмисно, мовби незалежно від думок. Три дні тому її погляд ожив од абсолютно звичайних шампінйонів, із купівлі яких вона тоді й почала. В результаті шампінйони «обросли» цибулею, картоплею, грудинкою, морквиною та спеціями і вже вдома легко і ніби природно перетворилися на смачне рагу, яким Оксана харчувалася два з половиною дні, аж до сьогоднішнього ранку. Але нині її погляд прослизнув повз шампінйони й зупинився на морозильнику зі скляною кришкою, під якою зберігалися, не втрачаючи своєї мінусової температури, тушки і філешки кількох видів риб. Оксана обстежила заморожену рибу й, незважаючи на власну до неї увагу, зробила крок назад і відвернулася. Згадала, як сьогодні годувала своїх акваріумних рибок. Замислилася. Знову ожила й кинула погляд на скляний прилавок із копченою та солоною рибою. Все-таки риба цього раннього вечора переслідувала її бажання! Вона придивилася до оселедця по 25 гривень за кіло. Оселедчик був товстеньким, жирненьким, напевно смачненьким, якщо його правильно обробити, очистити від кісток, полити нерафінованою соняшниковою олією, прикрасити кільцями цибулі, ну і, звичайно, обкласти відвареною картоплею, яку можна було й не купувати, позаяк удома її вистачало.

Незрозуміло яким чином, але між Оксаною та продавщицею виникла черга із двох бабусь. Не встигла Оксана здивуватись, як у потилицю їй почав дихати наступний покупець.

– Оцю, будь ласка! – показала пальцем і поглядом Оксана продавщиці на вибрану рибку, коли настала її черга отоварюватись.

– Сімсот грамів, берете?! – запитала продавщиця в білому фартусі, об який, схоже, вже кілька разів сьогодні витирала свої трудові руки.

– Авжеж, – Оксана кивнула. – І ще оцих, штучки три-чотири, – показала вона на маленьких, завдовжки з долоню, солоних мойвочок.

Заплативши, збиралася вже йти до виходу, як перед нею раптом виник худий чоловік у коричневому піджаку поверх синього светра з коміром під горло, в синіх штанах і з синюватим обличчям людини, що професійно п'є.

«Зараз проситиме гроші!» – подумки і вже заздалегідь незадоволено сказала Оксана собі, налаштувуючись на захисну грубість.

– Ой, вибачте! Ви мене впізнаєте? – чоловік розтягнув на худорлявому обличчі привітну усмішку.

– Я? Вас? – Оксана дивилася на нього й думала, що чоловіків із такими рисами обличчя можна знайти в будь-якій пивниці.

– Вас же це... Вас Оксаною звать! – додав він.

Оксана починала нервуватися. Вона заглянула за спину цього причепи, туди, де мала стояти і чекати свою хазяйку «Чебурашка». Тим паче, що хазяйка обіцяла їй повернутися через п'ять хвилин!

– Ви, напевно, помиляєтеся! – мовила Оксана миролюбно, але твердо, й усе її тіло приготувалося до рішучого кроку вперед.

– Ми ж із вами разом пили! Ви мене за горілкою посилали! Що, не пам'ятаєте? – Чоловік підніс обидві долоні в якомусь прохальному жесті.

Оксана замість того, щоб зробити крок уперед, зробила крок назад. Обличчя виявляло невдоволену спантеличеність.

– Ви що, думаєте, я з усіма підряд горілку п'ю!? – обурилася досить голосно вона, і тут же закрутили головами у пошуках близького скандалу інші відвідувачі гастроному.

– У Тараса! Ну, пам'ятаєте, день народження в нього був... зовсім нещодавно! Навіть я пам'ятаю! – Чоловік опустив руки і перелякано озирнувся на всі боки, явно відчуваючи дискомфорт від спрямованих на нього поглядів сторонніх. – Давайте вийдемо! Я вже купив те, що хотів...

Вони вийшли на вулицю. Оксана почувалася незручно. Тепер вона вже згадала цього сусіда Тарасового, який приходив скандалити, а потрапив на день народження. Захотілося перед ним вибачитись і відразу піти, точніше – поїхати. «Чебурашка» ж бо чекає!

– Можна вас на каву запросити? – запитав несподівано чоловік, мовби осмілівши від прочитуваної на обличчі Оксани незручності. – Он! – зрадило показав він рукою на вивіску кав'ярні на іншому боці. – Ходіте! Я такий радий знову вас зустріти!

Оксана подивилася жалібно на свою «Таврію», потім перевела погляд на кав'ярню. До неї дійсно було метрів п'ятнадцять, і з її вікон напевно було видно її «Чебурашку».

– Гарзд, – видихнула Оксана. – Але в мене обмаль часу, хвилин десять...

– Ой, скільки там потрібно для філіжанки кави? – грайливо, з робленим єврейським акцентом мовив, осмілівши, чоловік. – Я – Єжи Астровський, пам'ятаєте?

Оксана стримано всміхнулася і закивала.

У кав'ярні Єжи замовив до кави по маленькій шоколадці. Поки пили-їли, він розповідав Оксані про те, як у нього стриглися кращі пані Пекарської вулиці й найближчих провулків, і про те, як він їх стриг удома, коли перукарню продали й відкрили в ній черговий магазинчик «Усе по 1 гривні!».

Оксана, допивши каву, подивилася на годинник і здивовано хитнула головою:

– Ви вибачте, Єжи, але я – жінка зайнята...

– Розумію, розумію, – закивав той і тут же обернувся до стойки. – Рахунок, будь ласка! Хлопчина-офіціант відразу ж підлетів і опустив на столик перед Єжи аркушик рахунку.

– Тридцять п'ять?! – здивовано вирвалось у Єжи.

Він поліз до правої кишені піджака, виклав із неї кілька п'ятигривневих купюр, потім поліз до лівої – звідти витягнув іще дві десятки, перерахував тремтячими руками, і тут його попустило. Перед ним на столі лежало рівно тридцять п'ять гривень. Він гордо відсунув їх од себе і піднявся над столиком.

– Все так різко подорожчало! – сказав він уже на вулиці, притримуючи двері кав'ярні. – Такого раніше не було!

– Коли не було? – поцікавилась Оксана.

– Ну, раніше. Коли я частіше ходив по таких закладах. Я і зараз знаю місця, де пиво дешевше, ніж тут кава. Але наступного разу давайте краще у мене вдома кави вип'ємо.

Оксана підвела на Єжи здивовано-суворий погляд.

– Ліпше у Тараса, – сказала вона. – До речі, ви нагадували йому про риб?

– А! Авжеж! Звичайно, – скоромовкою випалив він, потім витримав паузу і запитав: – А про яких риб?

– В акваріумі! У нього на підвіконні! Я просила вас нагадувати йому, щоб він їх годував...

– Так, – твердо вимовив Єжи. – Кілька разів нагадував, а потім я забув. Даруйте! Я йому нагадаю! Обіцяю! А ви на машині?

– Так, але я в інший бік, – чемно оголосила Оксана Єжи, що вже абсолютно осмілів. – До побачення!

– До побачення, – тихо, але якось надміру солодко мовив він.

Оксана сіла в машину, завела двигун і, не оглядаючись на чоловіка, що проводжав її поглядом, поїхала. А у вухах усе ще нудотно-солодко звучало його «до побачення!».

«Ну і тип, – подумала Оксана, і, щоб відволіктися, погладила рукою чорну пластикову панельку «Таврії». – Ти пробач, «Чебурашечко»! Змусила тебе чекати! Залицяльники проходу не дають!»

Розділ 10

У довгому сні, що настав одразу за вранішнім радіови-конанням Гімну України, Тарасу снилося багато що: і звуки, і картинки, і ніч. Кілька разів абсолютно реальний, упізнаваний звук уривався в сновидіння. На своє, теж сонне, здивування, Тарас одразу впізнавав його, цей звук – це «квікала», «скрикувала» п'ята дерев'яна сходинка його рідного парадного. Дивно, що вперше цей звук долинав не знизу, з-під ноги, що забула переступити злощасну сходинку, а ззовні, з-за меж його маленької квартири. Незабаром, після четвертого чи п'ятого проникнення цього звуку в сон Тараса, в двері його квартири постукали.

За вікном ще було світло й гамірно. Вуличний шум легко витіснив із вух Тараса саундтрек сну. Він відчинив двері в квартиру й завмер, побачивши перед собою сусіда Єжи Астровського.

– Доброго вечора! Можна на хвилинку?

Тарас пропустив сусіда в коридор.

– Я обіцяв нашій спільній знайомій нагадати вам про рибок! – підкреслено діловито мовив Єжи. – Ви їх годуєте?

Тарас здивовано гмикнув.

– Звичайно, годую! Що у мене, склероз?

– А подивитися на них можна? – попросив Єжи.

– Заходьте, дивіться! – Тарас знизав плечима і показав правою рукою в бік кімнати.

Сусід зняв туплі й у двох різних шкарпетках – чорній і синій – потьопав у квартиру.

Тарас – за ним.

– Щось вони худі, – прошепотів задумливо Єжи і глянув скося на хазяїна квартири, що стояв поруч.

Тарас узяв коробочку з кормом, що стояла тут же, на підвіконні, потрусив її над акваріумом, і відразу на воду впав цілий розсип найдрібніших коричневих пластівців. Рибки кинулися до поверхні й почали жадібно поглинати їжу.

Єжи, спостерігаючи за тим, що відбувається в акваріумі, незадоволено скривив губи.

– Вони завжди голодні, – невдоволено пробурчав Тарас. – Вам щось іще потрібно?

Єжи відволікся від рибок, повернув своє тепер уже знову привітне обличчя до хазяїна квартири. Погляд сусіда піднявся вище за очі хазяїна і зупинився на непричесаній і прим'ятій сном шевелюрі Тараса.

– Знаєте, я сьогодні в себе удома прибрав. – Єжи опустил погляд і дивився тепер у вічі Тарасу. – Сорок сім гривень знайшов! У старому піджаку, не в цьому. – Він кинув погляд на свій коричневий піджак. – Приємно, знаєте, коли вдома порядок... Може, зайдете?

Тарас розгубився.

– Зараз?

– Авжеж, ви ж у мене ніколи не були, а так, по-сусідськи...

– У мене пізніше робота, – збрехав Тарас. – Я не питиму...

– Та в мене й так нічого випити, – спокійно відповів Єжи. – Просто так зайдемо.

Вони спустилися на перший поверх, акуратно переступивши п'яту сходинку. Єжи відчинив перед Тарасом дерев'яні, пофарбовані у «шкільний» коричневий колір двері до своєї квартири. У ніс Тарасу відразу кинувся неприємний дивний запах. Ліворуч до стіни було прибито вішалку для пальт. На гачку висів синій плащ і ватник. На протилежній стіні – дзеркало. Під вішалкою лежали на дощаній підлозі три пари ганчір'яних тапочок.

– Проходьте, проходьте! – поквапив ззаду Єжи. – Кімната – прямо!

Тарасу й так було зрозуміло, що кімната прямо. Три кроки – і він опинився в центрі житлоплощі. На протилежній від вікна стіні – килим, біля стіни – «полоторне» залізне ліжко, накрите пледом. Біля іншої стіни – письмовий стіл, завалений старими газетами та журналами,

навпроти столу – бувале в бувальцях перукарське крісло, повернуте до стіни, на якій у різьбленій дерев'яній рамці висіла чорно-біла фотографія якоїсь літньої пані в капелюшку.

Погляд Тараса застиг на цьому кріслі. Єжи обійшов гостя, розвернув крісло і жестом запропонував Тарасові сісти.

– Ось тут я і живу, – сказав він. – Але останні кілька років тут було дуже незатишно, і я нікого до себе не запрошував... А сьогодні прибрав, і відразу захотілося вас побачити! Сідайте! – він повторив запрошувальний жест руки, дивлячись на нерішучого Тараса, що забарився.

Тарас усівся в перукарське крісло.

– Ви багато працюєте, – вів далі Єжи і знову підвів погляд на волосся гостя. – У вас навіть немає часу постригтися! Ну ж бо, я вас приведу до ладу! Ви не думайте, – він підніс долоні на рівень обличчя сідячого сусіда, – я в порядку, і руки у мене не тремтять. Мені з вами поговорити хочеться, але я розумію, наскільки ви зайнята людина. Та й мені розмовляти зазвичай легше, коли руки працюють...

Він підійшов до тумбочки, що стояла між перукарським кріслом і вікном, відсунув верхню шухляду, дістав ножиці, гребінець і клапоть складеної тканини дивного забарвлення.

– Ви ж не будете проти?

Тарас провів рукою по своїй шевелюрі, не причесаній після сну.

– Гаразд, – сказав він не надто упевнено, оглядаючи блискучі великі ножиці в руці у Єжи.

Єжи розгорнув тканину, що виявилася британським прапором, пов'язав її навколо шії Тараса. Розвернув крісло з сусідом до стіни, на якій висів портрет літньої пані.

– Пам'ятаєте, у вісімдесятих були дні Британії в СРСР? Цей прапор тоді на будинку вивісили, а потім забули зняти – двірник у нас був п'яниця. Ось я його і зняв! Дуже зручний розмір!

Гребінець гострим частоколом увійшов до волосся Тараса. Він здригнувся і завмер. Проте подальші рухи гребінця виявилися дуже плавними і не заподіяли ніяких неприємних відчуттів. Волосся податливо розляглося на голові Тараса.

– А дзеркала у вас немає? – поцікавився Тарас.

Єжи підніс до обличчя гостя кругле настільне люстерко.

– Подивіться, – сказав він. – Через п'ятнадцять хвилин ви себе не впізнаєте. У хорошому розумінні!

Дзеркало зникло, руки Єжи – в одній гребінець, у другій ножиці – затанцювали навколо голови гостя. На плечі, укрите прапором Британської імперії, посипалося зістрижене волосся.

– Бачите, – радів угорі Єжи. – Мої руки пам'ятають усе! А ви Оксану давно знаєте?

– Оксану? Так, – видихнув Тарас і спробував обернутися.

– Не ворухіться! – попросив сусід. – А то нерівно вийде. Хороша жінка. Така, знаєте, з характером... Ми з нею каву сьогодні пили... Ну й ціни тепер у кав'ярні! У мій час усе коштувало копійки!

– У ваш час? А чим вам сьогодні не ваше?

– Це я так, думки вголос. Я просто каву сам собі роблю, а пиво в громадських місцях п'ю, тому ціни на пиво знаю... Але з пивом зрозуміло – в нім алкоголь. А чого кава так подорожчала?

– Вона разом із життям подорожчала, – Тарас знизав плечима, раптом усвідомивши, що доводити сусідові нічого не треба, він же просто ділиться «думками вголос».

– Я вам потім зварю справжньої кави, яка раніше по 17 копійок була! – продовжував Єжи. – Ви на косий проділ носите?

Тарас замислився. Він раптом зрозумів, що не знає, як він носить волосся. Просто причісує його, і все.

– Я без проділу, так просто.

– Можна і без проділу, – кивнув Єжи, обійшов крісло, оглядаючи результат роботи своїх рук, зупинився.

– Освіжити? – в його руках з'явився скляний флакончик одеколону.

Тарас кивнув.

Солодкувато-спиртовий запах нагадав Тарасу про неприємний запах у коридорі в Єжи. Тут, у кімнаті, й до одеколону запах був нормальним.

– Там у вас у коридорі чимось пахне, – задумливо мовив Тарас.

– Так, знаю! Мишка померла, ледве знайшов її під підлогою. Вже виніс. Скоро вивітриться. Ось вам дзеркало.

Тарас узяв кругле настільне люстерко знову в руки, оглянув своє волосся й залишився задоволений: Єжи акуратно й цілком професійно вкоротив його зачіску, надавши обличчю більш доглянутого вигляду.

– Бачите, ніяких експериментів! – вдоволено сказав Єжи. – Взяв за основу те, що у вас було на голові після причісування! А ви не знаєте, де Оксана робить зачіски?

Тарас підвівся з крісла, обернувся.

– Ні, не знаю.

– А в неї хтось є? – обережніше й тихше запитав сусід. Тарас знизав плечима.

– Вона безхатькам допомагає... У вільний час. А більше мені вона нічого не розповідала.

– Безхатькам? – повторив замислившись Єжи.

– А це ваша мама? – Тарас вказав поглядом на фотопортрет пані в капелюшку.

Єжи всміхнувся.

– Правда, я на неї схожий?

Тарас кивнув.

– Ви Оксані покажіть, як я вас підстриг! – В очах у Єжи блиснув хитруватий вогник. – І, якщо запитає, скажіть, що в мене тут порядок, – він обвів поглядом свою кімнату. – Вам же не буде складно їй сказати? А я скажу, що ви рибок регулярно годуєте і воду в акваріумі міняєте...

– А що, її потрібно міняти? – запитав приголомшений Тарас.

Єжи кивнув.

Тарас квапливо попрощався, подякував Єжи за стрижку.

Піднімаючись на свій другий поверх, акуратно переступив п'яту сходинку. Зачинивши за собою двері, відразу вирушив до підвіконня подивитися на рибок. Поверхня води була чистою і гладенькою, від корму не залишилось і слідів.

Розділ 11

Намилувавшись рибками, Тарас підійшов до дзеркала в коридорі. Оглянув свою зачіску, дивуючись укотре, з одного боку, своїй безглуздій піддатливості, завдяки якій він опинився у старому перукарському кріслі сусіда, з другого боку – добротній зачісці, що з'явилася в результаті на його голові. Але час назад не відмотати, як плівку в старому бобінному магнітофоні. Та й не потрібно. На голові ж повний порядок. І в голові теж. Тільки за вікном закінчується вересень. Сонце стало рідкісним гостем. Дощ то крапає, то ллється. Просте людське спілкування на тлі львівського вересня набуває додаткової цінності й стає бажанішим, аніж у літні жаркі дні. Й упіймав себе Тарас на тому, що вперше у своєму житті думає він добре про сусіда. У думках проскочила навіть певна жалість до цього дивного, метушливо-невлаштованого в житті чоловіка, якому, напевно, і в теплі місяці року не вистачає звичайного людського тепла. Думка ця могла б розвинутись у Тараса й далі, але тут задзвонив мобільний.

– Це я, Льоня! – долинув із мобільника знайомий голос. – Пам'ятаєте?

– Пам'ятаю, – видихнув Тарас, повертаючись із коридору до кімнати.

– Я вирішив, – повідомив Льоня. – Готовий, так би мовити, на другий сеанс!

– Може виявитися болючіше, ніж минулої ночі! – попередив Тарас серйозним голосом.

– А я пляшку з собою візьму, а то вчора якось не додумався...

– Добре, опівночі там же, біля Опері! Тільки не забудьте за дві години до зустрічі прийняти склянку коньяку!

Опустивши мобільник на стіл, Тарас замислився, намагаючись розібратися: радий він тому, що є на ніч робота, чи не радий? З одного боку – радий. Але здалася йому раптом ця робота дрібною, неважливою. Двадцять-три-дцять євро за безсонну ніч – теж гроші, на які цілком вдавалося нормально, без претензій жити. Але жити одному. А жити одному, хоч і дешево, але якось незручно. Та й небезпечно – можна дожитися до стану сусіда Єжи Астровського і потім раптом несподівано помітити, що життя промайнуло, а тебе ніхто не любить і ти нікому не потрібен. І тоді вже в обмін на те, щоб тебе вислухали, ти стрижеш сусіда або смажиш яєчню сусідці!

Думки явно намагалися відповідати меланхолійній мелодії осені. Тарас зрозумів, що треба пригальмувати, треба збадьоритися. Вирушив на кухню, заварив міцної кави. Випив, виразно відчувши її гіркоту на язичці. Згадав про Дарку з нічного обмінника. Згадав про свою невдалу спробу почастивати її кавою. На губах заграла усмішка. «Цієї ночі все буде класно!» – вирішив він. План дозрів і виявився ідеально простим для виконання. Мелена кава – тут, на кухні. Термос – в машині у дворі. Тільки от як просунути її філіжанку з кавою всередину обмінки? Тарас підвів праву руку, втупився у великий і вказівний пальці, намагаючись ними відновити висоту вирізу у віконці, через який просовувалися туди-назад грошові знаки.

– Треба бути винахідливішим, – сказав він сам собі й, перевдягнувшись у джинси і светр, накинувши вітрівку та зашнурувавши кросівки, вийшов на вулицю. Зовсім поряд із його будинком був один із багатьох у місті магазинчиків із багатообіцяючою назвою «Все за 1 гривню».

Вже хвилин через п'ять він опинився в цьому царстві дешевизни, де на полицях лежали в очікуванні своєї долі десятки непотрібних товарів. Деякі дійсно коштували одну гривню, інші від цієї ціни відірвалися, але недалеко. Були тут і керамічні кухлі по сім гривень, були і пластикові тарілки. Тарас уважно оглядав полицю за полицею в надії побачити яку-небудь низьку, приземлено-приземкувату чайну чашку – саме так він уявив собі те, що йому треба для здійснення задуманого романтичного акту, який можна було б назвати «Пригощання міцною кавою чарівної самітниць». Але чашок потрібної висоти в магазині не виявилось. Продавщиця стояла біля дверей із книжкою в руках. Читала. Тарас відвернув її увагу, змалював словами те,

що він шукає. Дівчина-брюнетка лівно пройшлася уздовж полиць із товарами, немов освіжала їх у пам'яті. Зупинила погляд на чорних фаянсових попільничках із написом «Venezia» на дні. Борти попільничок були прямі й високі, з маленькими квадратними вирізами-бійницями для втримування сигарет. Тарас ехидно посміхнувся, простеживши за поглядом продавщиці.

– Я не палю, – сказав він.

– Я так розумію, вам потрібна пласка посудина. – Дівчина обдарувала клієнта задумливим млосним поглядом. – Це ось, – вона кивнула на попільнички, – найплоскіше, що у нас є.

Тарас опустил погляд на книгу, яку вона тримала в руці. «Довідник фармаколога» – прочитав він на обкладинці.

– А якби вам запропонували випити з цієї попільнички кави? – їдкувато запитав Тарас.

На її обличчі виникло спочатку здивування, а потім – цікавість. Вона взяла тонкими пальцями попільничку, оглянула. Відклавши книгу на нижню полицю, покрутила попільничку в руках, врешті-решт опустила її на долоню, утримуючи, як уявне блюдо з чаєм. Піднесла до губ.

Тарас мало не злякався, дівчина могла б бути талановитою актрисою. Її губи ледь-ледь розкрились і стали такими плотськими, немов попільничка, до якої вони збиралися ось-ось доторкнутися, була живою, була не попільничкою, а теж губами, чоловічими, можливо, навіть його, Тараса, губами.

– Цікаво, – млосно видихнула продавщиця. – Я про це ніколи не думала.

– Що цікаво? – перепитав Тарас.

– Це я про своє. – Вона подивилася на клієнта. – А взагалі, це від ситуації залежить, від атмосфери, – голос її подобрішав. Вона поставила попільничку на місце. – Якщо атмосфера відповідна, то можна кави і з попільнички випити!

Тарас, вражений переконливістю сказаного, тут же заплатив за попільничку й зупинився на порозі магазину. На вулиці йшов дощ. Він повернувся до полиці й узяв іще одну таку ж чорну «венетійську» попільничку. Потім, тримаючи у кожній руці по попільничці, він перебіг під дощем із магазину до свого двору, зупинившись на мить під брамою. Настрій покращав. Тепер він уже думав про себе, а не про сусіда. Про себе, і про Дарку, і про те, що цієї ночі йому вдасться її не лише напоїти доброю кавою, але й повеселити!

Розділ 12

Сірий плащ і не місцевої моди кепка Льоні впали б у вічі будь-якому перехожому, коли б останній опинився опівночі біля входу до оперного театру. Але неспішних спостережливих перехожих у цей час доби у Львові не буває, а тому тільки Тарас звернув на нього увагу, підходячи до театру з боку вулиці Вірменської. Льоня стояв рівненько, не похитуючись, і напружено, як завжди стоять не знайомі між собою люди, що домовилися зустрітись. Він, імовірно, чекав появи Тараса з іншого боку, а тому сіпнувся, почувши зовсім поряд, за спиною, стук підошов.

– Ну як, готові? – запитав Тарас по-діловому, навіть не привітавшись.

Манери та спосіб поведінки Льоні ще вчора підказали Тарасові, що приїжджий клієнт, біля якого регулярно з'являвся запах бензину, живе поза правилами звичайного побуту й етикету, живе, як слово в нескінченному нагромадженні слів, що так і не стали реченням через своє неприйняття правил пунктуації. Він теж не привітався з Тарасом.

Ймовірно, тому, що і вночі він не попрощався, а значить, формально вони й не розлучалися.

– Готовий, – мовив приїжджий.

Поки йшли до машини, Тарас згадував рентгенівський знімок, який Льоня вчора показував. Ясно, що минулої ночі на світ Божий з'явився ближній до уретри камінчик. Думаючи категоріями скоріше геометричними, ніж медичними, Тарас уявив собі одночасний рух усіх трьох каменів, не забуваючи, однак, при цьому, що у першого каменя шлях назовні був найпростішим, іншим двом іще належало вивільнитися з нирок у сечоводи. Звичайно, вчорашні вібропроцедури цілком могли їх зрушити з місця, могли навіть підштовхнути другий камінь до уретри. Ці короткі міркування привели Тараса до думки про те, що починати процедури потрібно різкими «короткими» вібраціями, а потім, зважаючи на стан клієнта, тимчасово змінити їх менш інтенсивними і «довгими», щоб у фіналі знову вийти на різкі та сильні вібрації, які б і довершили справу.

Льоня всівся на переднє сидіння так звично і по-свійському, ніби Тарас був його беззмінним водієм. Тарас завів мотор, старенький «опель» рушив по дрібному рівному бруку, плавно відчаливши від бровки.

– Пристебніться поки що! – попросив Тарас.

Льоня мовчки пристебнувся.

Тарас, який уже намалював у своєму уявному GPS мапу сьогоденного «каменевивідного» маршруту, – вулиця Лісова (5–6 прогонів), Личаківська (4–6 прогонів), Городоцька (4–6 прогонів) і насамкінець знову вулиця Лісова (4–6 прогонів), – упевнено вів машину до вибраної точки старту.

Уловивши носом запах бензину, він автоматично кинув погляд собі під ноги, на гумовий килимок. Потім на мить обернувся, глянув на пасажира. Захотілося сказати йому що-небудь підбадьорливе, але скам'янілий вираз обличчя Льоні утримав Тараса від виконання цих добрих намірів.

Побудований подумки план процедур виявився вірним. До чотирьох ранку на вулиці Лісовій, недалеко від нерівних сходинок на паркову гору ліворуч від пам'ятника «смайлику» – дивної скульптурної конструкції, що складається з бетонного постаменту й чималого розміру бетонної кулі, на якій чиясь добра рука намалювала комп'ютерне личко з усмішкою, пролунав «крик звільнення». На радість Тараса, жодне вікно в чотириповерховому жовто-помаранчевому будинку навпроти гірки не засвітилось у відповідь на крик Льоні. Рука Льоні, коли той передавав Тарасу скляну банку, тремтіла.

– Ну що, завтра продовжимо, чи досить? – запитав Тарас уже біля оперного театру.

Льоня помовчав замислившись. Його обличчя більше не виявляло болю – тільки озлоблену втому.

– Я помислю, – сказав він після паузи. – Коротше, подзвоню, коли що надумаю. – І, не попрощавшись, вибрався з машини, зачинивши за собою дверці.

Тарас провів його поглядом, потім витрусив із банки сірий камінчик розміром із рисове зернятко на розкладений паперовий носовичок. Промокнув і акуратно опустив у пластиковий тубус із-під гомеопатичних кульок. Захотілося спати. Але несподівана думка неприємно збадьорила його: Льоня не заплатив за процедури! Тарас із прикрістю хитнув головою, погляд його впав на сидіння Льоні. І прикрість на його обличчі змінилася здивуванням – на сидінні лежали три пом'яті десятидоларові купюри. Від купюр пахло бензином. Тарас підніс їх до носа, понюхав уважніше. Дійсно, долари мали запах бензину, але не дуже різкий, не відразливий. Настрій покращав. Згадав Тарас про Дарку, про термос у багажнику, закутаний у великий рушник і запакований у сумку, щоб міцна, з любов'ю зварена кава не змогла постраждати в результаті «довгих» і «коротких» вібрацій. У цій же сумці, також захищені від вібрації, лежали дві новенькі фаянсові попільнички.

А час наближався до четвертої. До Гімну України залишалося більше двох годин, і тільки одне могло надати сенс часу, що залишався до офіційного настання наступного «державного» дня, – побачення з Даркою, з цією загадковою дівчиною в довгих матер'яних рукавичках, із цією хазяйкою нічних грошей, зачиною разом із грошима в маленькій цегляній вежі на вулиці Івана Франка поряд із трамвайною зупинкою.

Старенький «опель» віз свого хазяїна на побачення тихо, немов радіючи можливості просто насолоджуватися більш-менш рівною дорогою, не витрушуючи з пасажирів камені та матюки.

Тарас зупинив машину за рогом на Костомарова. Він вирішив з'явитися несподівано і з термосом у руці. Вулиця була порожньою. За спиною, підсвічене спеціальним ліхтарем, жовтіло рекламне пластикове крісло, укріплене на розі будинку на висоті другого поверху, – креатив хазяїв меблевого магазину, розташованого в цьому ж будинку.

Вивільнивши термос із рушника, Тарас дістав і попільнички, протер їх тим же рушником і сунув до кишень куртки – по попільничці в кожну.

Вийшовши на Франка, він здивувався, не помітивши звичного електричного світла обмінника, що зазвичай виривається з віконця. Прискорив крок, відчуваючи раптове занепокоєння. Зупинився біля віконця, заглядаючи всередину жадібним поглядом.

За віконцем горіла свічка, що освітлювала тільки власне полум'я. Переляканий Тарас нервово глитнув слину і спрямував погляд повз полум'я свічки. У правому кутку, в напівтемряві сиділа Дарка. Сиділа нерухомо.

– Доброго вечора! – прошепотів Тарас. – Як ви тут?

Дарка нахилилася вперед, вдивляючись в обличчя за віконцем.

– Ой, – зітхнула вона з полегшенням. – Це ви! Слава Богу!

– Щось сталося?

– Електрика пропала, – сказала вона теж неголосно, майже пошепки. – Я подзвонила хазяїну. Він сказав причаїтись і чекати. Сказав, що бандити могли перерізати дроти, щоб я не могла натиснути тривожну кнопку.

– А сам він що, приїхати сюди не може? – розсердився Тарас.

– Він не в місті, а о шостій мене відчинить змінник. У нього ключі.

– Це ж не робота! – обурився Тарас. – Це справжнісіньке рабство! Вам треба шукати щонебудь трохи краще!

– Робота з грошима – це завжди рабство, – спокійно відповіла Дарка. – Але мені потрібна нічна робота...

– Кави? – запитав Тарас, поставивши на прилавок із зовнішнього боку металевий термос.

– Та я б із радістю. – Голос Дарки більше не був переляканим, але тепер у нім прозвучав смуток. – Тільки як?

Тарас посміхнувся, але дівчина цього не помітила.

Він дістав із кишень новенькі попільнички, поставив поряд із термосом, наповнив їх кавою й акуратно просунув одну у вирізнішу для обміну купюрами.

Рука в синій матер'яній рукавичці захопила двома пальчиками чорну попільничку з кавою і затигнула її всередину.

– Що це, блюдце таке? – запитала Дарка, вже присунувшись із стільцем до віконця. Тепер полум'я свічки освітлювало правий бік її обличчя.

Не чекаючи відповіді, вона пригубила каву. Тарас підніс до рота свою попільничку.

– Ой! Та це ж... – розсміялася Дарка, і сміх її пролунав на диво радісно, щиро і дзвінко. – Це ж попільничка! Кава-табака!

Тарас відчув момент щастя. Він був винуватцем її сміху, її радості. Блискавична гордість захопила його. Захопила, підняла над містом і тут же відпустила. І став він легким і безтілесним, як чарівник або казковий герой. А обличчя Дарки у віконці раптом засвітилося сильніше за свічку, і вогонь у її очах спалахнув веселий і дикий. Порожня попільничка стояла перед нею біля палаючої свічки, і слово «Venezia» тепер легко прочитувалося.

– Іще кави? – запитав Тарас.

Дарка кивнула і просунула попільничку назовні.

Тарас знову наповнив її кавою. Подав назад. У спину йому раптом ударив порив вітру, і свічка в обмінці ледве не погасла. Дарка кинула до неї долоні, затулила полум'я свічки від вітру. Обличчя її враз стало переляканим.

– Ой, коли світло пропало – теж такий вітер був. Один порив вітру, і все! І птахи кричали дивно та голосно. Крик у них був схожий на хрипкий сміх... Адже зазвичай уночі вони мовчать! – говорила Дарка, подавшись уперед усім тілом і наблизивши обличчя до внутрішньої частини віконця, щоб краще бачити Тараса.

Її обличчя при м'якому освітленні свічки здавалося водночас і дитячим, і іконописним. Навіть переляк їй личив, робив її по-особливому жаданою. Тарасу відразу захотілось її захистити. Він і стояв тут, як вартовий, як захисник.

За розмовами вони допили каву, і Тарас охоче запропонував з'їздити додому і заварити ще один термос.

– Ні, не йдіть! – попросила вона, і Тарас уперше відчув себе потрібним. – Давайте просто так, без кави, поговоримо. Ви мені вже щось про себе розповідали. Ви ж медик? Уночі, напевно, на виклики їздите?

– На виїзди – так! – Тарас кивнув. – Але взагалі-то я займаюся приватною практикою за своєю методикою. Конкременти виводжу, тобто ниркові камені. Це, звичайно, тема не застільна... А ви... Ви так цікаво одягаєтесь! Я раніше тільки ваші руки бачив... У рукавичках...

– Ой, тільки не подумайте, що я – модниця! – Голос Дарки знову став чистим, живим, таким, що звільнився від ноток переляку. – У мене алергія на гроші... точніше, на грошові знаки та дріб'язок... Я, коли маленька була, тільки візьму монету або паперові гроші в руку, так відразу жар у шкірі починається, спочатку в пальцях, якщо я пальцями гроші тримаю, потім усі руки червоні по два-три тижні і сверблять. Страшно дуже було! Зараз я вже навчилась. Усе добре тепер. Ось, дивіться! – В її пальцях з'явився банкнот у п'ятсот російських рублів. Зашаруділи гроші, а рука в синій рукавичці заграла пальчиками, примушуючи банкнот хрускотіти ще голосніше.

– Щось я не зрозумію, – замислився вголос Тарас. – У вас на гроші алергія, а ви з грошима працюєте!

Дарка знизала плечима.

– Платять добре, та й мені лікарі порадили нічну роботу, щоб ізранку спати лягати. У мене шкіра дуже чутлива, не лише на гроші. Коли я ввечері лягала, то довго не могла заснути, совалася, з боку на бік переверталася, і теж потім плями червоні, свербіж... Якби ви не були лікарем, я б вам про це не говорила.

– Жаль, що я тільки каменями займаюся, – видихнув Тарас. – Але хто знає? Може, і я чимось зможу допомогти.

Над обмінкою закричав-засміявся голосно незнайомий птах. Потім опустився просто на дах, іще раз різко крикнув-реготнув і, шумно ляснувши крильми, злетів у чорне небо.

– Чули? – У голосі Дарки знову були чутні страх і переляк.

– Не тільки чув, але й бачив! – абсолютно спокійно сказав на це Тарас. – Ворона! Тільки, здається, біла!

– Ворона? – здивувалася Дарка. – Ворони так не кричать. Ворони каркають! Та і вночі вони сплять. У Стрийському парку. А вранці летять на звалище в Грибовичі.

– Звідки ви все це знаєте? – здивувався Тарас. – Ви що, стежите за воронами?

– Вони над нашим будинком літають, і в дитинстві так літали, через увесь центр. Увечері в парк, а рано-вранці – на звалище! Їх же тут тисячі!

Тарасу навіть не довелося виправдовуватися за свою брехню. Не розгледів він цього птаха, тільки його забарвлення, але був він, здається, більший за звичайну ворону. Проте Дарку це питання раптом перестало цікавити. Вона згадала своє дитинство. І почала про нього розповідати. Кава забулася, смак її, як і той заряд бадьорості, який дає кофеїн, випарувався з язика. Втома починала змагати, і протистояти їй ставало Тарасу все складніше і складніше. Проте піти без дозволу Дарки він не міг, не смів. Це було звичайне «джентльменське» виконання обов'язку.

Близько пів на шосту навпроти обмінки зупинилася біла «Лада», з неї вийшов чоловік років п'ятдесяти в окулярах, у шкіряному пальті.

– Відійдіть од віконця! – сказав він суворо Тарасові.

– З якої речі? – обурився Тарас.

– Тарасе, відійдіть, – із обмінки долинув голос Дарки. – Це Орест Васильович, він мене відімкне!

Тарас зробив кілька кроків убік. Простежив за чоловіком в окулярах. Той обійшов ліве віконце будови, над яким висіла табличка «Ремонт годинників», у його руці брязнули ключі. Раптово віконце обмінки наповнилося світлом – знову спалахнула лампочка. І тут же світло з'явилося в двох-трьох вікнах будинку навпроти.

– Ну от, тепер усе добре, – мовила до Тараса Дарка, яка несподівано виявилася поруч нього разом із змінником. На вигляд вона була невисока, мініатюрна, приваблива.

– То, може, вас додому підвезти? – запропонував Тарас.

Дарка кинула погляд на чоловіка, що приїхав на «Ладі», якийсь час барилася із відповіддю, але потім заперечливо хитнула головою.

– Орест Васильович краще дорогу знає.

Вона кивнула на прощання, сіла в білу «Ладу», і понесла її машина кудись удалину порожньою вулицею.

Піднімаючись на свій другий поверх втомленою ходою, задумливий Тарас ледве не наступив на п'яту сходинку. В останню мить вдалося йому з останніх сил податися вперед усім тілом і перенести праву стопу на наступну, шосту сходинку.

Вже крізь сон він почув із радіоточки звуки гімну. На обличчі усмішка з'явилася. І навздогін думка пролетіла про їхню з Даркою схожість – обоє ж лягали спати дуже втомленими й рано-вранці. А значить, обоє спали міцно.

За вікном уже щосили вирувало життя, гуркотіли вантажівки, машини. Стукали по тротуару підшви дешевих черевиків. Місто ожило і видавало тисячі звуків, не здатних проникнути в глибокий сон Тараса.

Розділ 13

Далеко за північ Алік йшов по Замарстинівській до себе додому, на свій особистий, маленький і затишний край міста Львова, де в дворику, який він ділив із п'ятьма повними та неповними сім'ями, не було жодного собаки. Відсутність собак дозволяла приходити додому в будь-який час, не тривожачи ні тишу, ні сон сусідів.

Настрій був легкий і романтичний. Саме з таким настроєм він виконав свої службові обов'язки «лівого» освітлювача в театрі опери та балету, а саме – освітив зі своєї робочої ложі лівого боку зали потужним прожектором симпатичну постановку «Веселої вдови» Оффенбаха. В антракті посміявся з панями гардеробницями, що почастивали його чаєм із термоса. Кілька разів усмішку на його обличчі викликали вже не раз бачені сценки з оперети. Для нього ця оперета мала начебто подвійний зміст. Бачив він у ній більше, ніж звичайний глядач, тому що, знаючи акторів і актрис і їхні між собою стосунки, всміхався він ще й тоді, коли актори за велінням випадку й Оффенбаха раптом починали грати самих себе. Колишні реальні кохані талановито грали опереткових коханих, але в їхніх очах у цей час спалахували зовсім не театральні іскорки. З висоти бічної освітлювальної ложі, звичайно, «прочитати» очі акторів міг тільки Алік. Непоінформованому глядачеві куди цікавішими здавались яскраві костюми, жести, фрази.

Мимо промайнула «швидка допомога» із синьою блималкою, але без сирени. Порив вітру від машини, що промчала, трохи не зірвав із голови Аліка його улюбленого шкіряного крислатого капелюха. Сині відблиски виднілися попереду навіть тоді, коли машина вже зникла з очей. Темне небо насупилось. Алік відчув, як воно опускається нижче, немов хоче саме в нього влучити дощем або зливою. Прискорив ходу. Його кроки, що створювали в нічній львівській тиші єдиний ритм, зазвучали трохи голосніше.

Попереду показалося чергове перехрестя зі світлофором. Коли Алік наблизився до нього, світлофор увімкнув червоний сигнал, і Алік зупинився. І лише тоді помітив, що йде він по проїжджій частині дороги. Хоч і по краю, але по проїжджому краю. І, особливо не замислюючись, але десь приховано відчуваючи себе власним транспортним засобом, він дочекався зеленого сигналу і тільки після цього швидко перейшов вулицю, що перетинала його шлях.

Цей шлях і саме в цей час він проробляв сотні разів. Людина створює собі маршрути і потім усе життя дотримується їх. І якщо маршрут змінюється не з її волі, то почуття дискомфорту, що виникає при цьому, може дорівнювати за наслідками серйозному захворюванню.

Ось і сьогодні, а точніше, вчора пізно увечері, після роботи в театрі він вирушив на Грушевського до своєї давньої подруги, і з нею вони просиділи за кухонним столом і розмовами майже до другої години ночі. Нічний час «заговорюється» швидко й непомітно. Він не йде, як годинник. Він сідає з вами поруч за стіл і виявляється тим невидимим третім, який зберігає задоволення вашої бесіди, дозволяє розслаблено заглибитися в спогади. Він ніколи не квапить.

Але коли бесіда вже позаду і людина вийшла із затишного приватного маленького світу до менш затишного загального, та ще й нічного, ось-ось готового розродитися дощем, тоді вже час квапить, і нікуди від нього не подітися, тому що замість цокаючих стрілок стукають підшви по бруківці або асфальту, і людині, як особливому годинниковому механізму, дозволяється прискорювати свій рух, прискорювати свій власний час як для звичайної безпеки, так і просто для якнайшвидшого переходу до свого наступного затишного приватного маленького світу.

Десь високо над головою Аліка пролунав дивний шум, і Алік поправив крислатого шкіряного капелюха, насадив його на голову міцніше, щоб раптовий порив вітру його не зірвав.

Попереду, метрів за десять, на дорогу впало щось важке і темне. Алік зупинився. Через хвилину підійшов обережним кроком і присів навпочіпки над розпластаною на асфальті великою мертвою вороною. Її чорна голівка була в крові. Кинувши стривожений погляд у темне

небо, Алік підвівся, обійшов нерухомого птаха і продовжив свій шлях. Тільки легкі думки та відчуття залишили його. Тиша нічного міста була тепер співзвучна тиші в його голові. Він тільки зазначив подумки, що до його будинку ще хвилин п'ятнадцять ходьби.

Побачивши свою хвіртку і свій ближній до дороги одноповерховий будиночок, який він ділив зі своєю мачухою, Алік зрадів. Ще кілька хвилин, і він зайде до свого флігеля, кімнати-прибудови з двома віконцями: одне на город мачухи і на дерев'яну будочку туалету, і друге – на вузький прохід між будинком і декількома прибудованими один до одного цегляними сарайчиками. Якщо вийти з його житла, повернути ліворуч, а потім відразу праворуч і вгору, то можна піднятися по стежині на гірку, де зусиллями його та його друзів було влаштовано майданчик для шашликів із дерев'яними столиком, лавками та навісом від дощу.

– Доброго вечора! – прозвучав за спиною Аліка чоловічий напівшепіт, коли його рука вже взялася за верхній край хвіртки.

Алік напружено завмер. Оглядатися не хотілось. Згадалися відважні сімдесяті-вісімдесяті й представники внутрішніх органів, які докучали йому, – міліціонери, кадебісти, що з'являлись абсолютно несподівано й іноді так само грайливо та знущально-ввічливо говорили недоречні слова вітання.

– Хто це? – запитав Алік, не обертаючись і не рушаючи з місця.

– Рябцев, капітан Рябцев, – відповіли із-за спини вже нормальним, не приглушеним голо-сом, й інтонація тепер виявилася підкреслено привітною.

Алік обернувся. Перед ним стояв його колишній «куратор» із КДБ.

– Що ви тут робите? – здивувався злегка роздратовано Алік. Прохальний вираз обличчя колишнього кадебіста навів Аліка на думку, що Рябцев прийшов попросити у борг грошей. Від цієї думки Алік усміхнувся – смішнішої адреси для позичання грошей, аніж Замарстинівська, 270, у Львові й бути не могло.

– Я ж не з порожніми руками, – Рябцев показав по-глядом на старомодний чорний портфель-дипломат у правій руці.

– А там що? – підозріло поцікавився Алік, згадавши про недавню недвозначну заяву Рябцева на Личаківському цвинтарі.

Рябцев злегка труснув дипломатом, і звідти долинув дзенькіт скла.

– Пляшечка, – солодко мовив нічний непрошений гість. – До розмови...

– Гарзд. – Алік зітхнув, одчинив хвіртку і пропустив Рябцева вперед.

Той, наче був частим гостем у Аліка, тут же пройшов за будинок, повернув ліворуч і зупинився біля вузьких дверець, обліплених плакатами, наклейками та різними пам'ятними етикетками минулого століття.

У маленькій кімнатці спалахнуло світло. На стінах ожили старі фотографії.

– Тут нічого не помінялося! Просто дивно! – вирвалось у Рябцева.

– А ви хіба у мене бували? – здивувався Алік, засовуючи свій капелюх на верхню полицю вішалки в коридорчику.

– Звичайно, бував, але за вашої відсутності... Даруйте, так уже тоді належало. Самі ви мене не запросили б... А мені тут у вас подобалось! – І Рябцев пройшов до канапи біля лівої стіни і всівся на неї без запрошення. Всівся й немов помацав її худю дупою, перевіряючи на пружність.

– Чай? Кава? – ввічливо запитав Алік.

– Що ви, що ви! Не турбуйтеся! Я все з собою приніс! – Рябцев підвівся, розкрив портфель-дипломат і виклав із нього на стіл пляшку горілки, консервованний салат із морської капусти, хліб, ковбасу.

Аліку нічого не залишалось, як зайнятися сервіруванням столу. Тішило одне: не потрібно було висувати столик від вікна на середину кімнатки.

Рябцев більше не викликав у Аліка роздратування. Якось занадто легко він вписався в мікроландшафт цієї кімнатки, немов спеціально зменшившись у розмірах, аби не виділятися на тлі предметів життєвого вжитку. Так само легко і по-свійському він скористався садовим умивальником, що висів у лівому кутку над тумбою-раковиною, всередині якої стояло звичайне відро для води. Тут же він витер руки об рушник, що висів на цвяхові ліворуч од умивальника. І вже сидів у позі «завжди напоготові» за столиком, на який хазяїн викладав неспішно чарки, тарілки та виделки.

– Ви не подумайте, що я хотів вас злякати! – Рябцев узяв у руку наповнену чарочку. – Іноді прокидається давній інстинкт. Тому і «доброго вечора» пошепки в потилицю... Розумієте? Я ж зовсім не такий... Та й мене до вас привело серйозне занепокоєння... У мене ж тут нікого немає... Ви та ще кілька давніх колег, із якими зрідка бачусь... А голова працює, інформацію обробляти мене навчили добре, а з обробленою інформацією більше йти нікуди й ні до кого...

– А в СБУ? – пожартував Алік, підносячи свою чарку до рота.

Рябцев відмахнувся лівою рукою.

– Справи ж серйозні... Давайте вип'ємо!

Вони випили. Алік вивалив собі на тарілку морської капусти. Давно він її не їв. Мабуть, із радянського часу. Тоді, в останні роки радянської влади, морська капуста продавалася скрізь і була майже єдиним недефіцитним продуктом. І тоді ж він, Алік, наївся її років на тридцять уперед. Але ось зараз, цієї ночі, виявилось, що не на тридцять, а на двадцять! І смак її освіжив язик після того, як пролилася по ньому чарка горілки.

– У мене, Аліку, вже багато років безсоння. Броджу ночами по місту, думаю, згадую. І от останнім часом щось у місті не так... Щось відбувається...

Алік знизав плечима.

– У місті завжди щось відбувається і часто що-небудь не так, – видихнув він.

– Ні, я не про саме місто... Я про інше... Таке відчуття, що ось-ось станеться катастрофа. Природна катастрофа. Землетрус або потоп...

– Потоп? У місті, де постійно не вистачає води і де немає річки?!

– Я зараз поясню, – Рябцев витримав паузу. – Кілька разів останнім часом під час моїх нічних прогулянок містом я потрапляв у місця, де в повітрі раптом з'являвся виразний запах моря, запах йоду і водоростей. І я ясно чув крики чайок. У цей час повітря мовби тремтіло, розумієте? Ставало не по собі...

– Містика, – задумливо мовив Алік.

Рябцев кивнув і знову наповнив чарки.

– Еге ж, містика. Але мій давній товариш, теж любитель нічних прогулянок, розповідав мені такі ж речі! Я порився в книгах і, звичайно, відразу знайшов інформацію про те, що тут раніше було дно доісторичного Карпатського моря. Тобто ми живемо на дні! Це, звичайно, і нинішній ситуації в країні співзвучно, але я не про політику! Я тоді подумав – а що як це море повертається, піднімається з-під землі, просочується?! Воно ж було солоне! А піднімається воно може і ґрунтовими водами, і джерелами. Місто, звичайно, забудоване, забетоноване. Вода може впирається у підвали, у фундаменти, але там, де вона знаходить вихід, вона виходить назовні й залишає цей йодистий солоний запах. Мій товариш із моїми висновками згоден... Карпатське море хоче, щоб ми знову стали дном!

Алік посміхнувся.

– У нас років вісім тому в дворі з'явилося джерело, – сказав він. – Я вам зараз наллю!

Він узяв з печі відро з водою, наповнив склянку і простягнув Рябцеву.

Рябцев спробував, посмакував у роті солодкувату м'яку воду.

– Не солоне? – запитав Алік. Капітан заперечливо хитнув головою.

– Але щось точно відбувається! – вперто сказав він. – Я це відчуваю... Ви не думайте, що це жарт... Щось неабияке відбувається!

Наштовхнувшись на недовіру до своєї теорії з боку довговолового хазяїна флігеля, Рябцев знітився й перестав бути балакучим. Так, досить швидко, зустріч-застілля добігла кінця.

– Може, вам викликати таксі? – запитав Алік.

– Не треба, в мене «ріаггіо» в куцах, – відповів Рябцев.

– У куцах?

– Біля ставка. Мені ж на Сихів, теж не близька сторона! На таксі з моєю-то пенсією дорого!

Алік провів гостя через дорогу до ставка. Там Рябцев сів на свій моторолер, що вразив переконаного хіпі своїм яскравим жовтим кольором, і обернувся.

– Наступного разу ви – до мене! – сказав він. – Ви ж у мене ніколи не були!

Алік кивнув.

– Я подзвоню! Скоро подзвоню! – пообіцяв Рябцев і поїхав.

Алік залишився на березі ставка. Повітря було вологе і свіже, і важке. І здалося раптом Аліку, що дійсно пахне тут морем і йодом. Він озирнувся на всі боки, подихав носом, повернувши у роті язиком. На язиці все ще відчувався смак морської капусти.

«Звідси й ілюзія запаху! – подумав Алік. – Він, певно, ці водорості щодня їсть. Адже вони дешеві!»

Розділ 14

До обіду Тарас прокинувся. На губах яскравий, але уявний присмак жіночої помади з малиновим ароматом – приснилося, що Дарка кілька разів цілувала його в губи, при цьому не торкаючись до нього своїми руками в довгих матер'яних рукавичках.

На вулиці гамірно й ясно. Виглянуло сонце, і його промені пробивалися через щілину у фіранці, падаючи на старий протертий паркет кімнати.

Тарас, умиваючись, згадав про рибок і тут же насипав їм корму, після чого замислився про те, що і йому б обідній корм не зашкодив. Але перш ніж одійти від підвіконня, зачерпнув долонею води з акваріума й окропив нею кактуси, що стояли поряд.

Поки роздивлявся освітлені внутрішньою лампочкою просторі надра холодильника, до його вух донісся виск п'ятої сходинки. Слух різнуло так, що він скривив губи. І зі співчуттям згадав про Єжи, що завжди сприймав «викрик» цієї сходинки як особисту образу. Декілька секунд Тарас чекав дзвінка в двері, але, як не дивно, дзвінка не було. Значить, хтось, не знаючи музичних тонкощів старовинних дерев'яних сходів їхнього парадного, піднявся на поверх вище, де між небом і землею, на третьому поверсі мешкала парочка пенсіонерів, яка час від часу дихала свіжим повітрям на балконі своєї квартири. їжу їм приносила соціальна робітниця, що знала про «п'яту сходинку». Можливо, цього разу її хтось замінював?

Від роздумів відвернув дзвінок мобільного.

Бадьорий голос Льоні повідомив, що він готовий до процедури з виведення останнього, третього каменя.

Тарас, почувши про рішучість пацієнта, завмер.

– Може, іншим разом? – запропонував він після паузи. – Ви вже дві ночі підряд напружувалися... це все-таки не легко.

– Бог трійцю любить, – уперто заявив Льоня. – Давайте! Я доплачу...

– Бог мав на увазі іншу трійцю, – мовив Тарас задумливо. – Передзвоніть, будь ласка, годині о шостій. Я поки що поганенько почуваюсь. Якщо вичухаюся, то поїдемо!

– Я подзвоню! – твердо пообіцяв прямолінійний клієнт.

Тарас зачинив кватирку на кухні, й одразу ж у приміщенні стало тихіше і затишніше. Сів за стіл, згадав про своє бажання що-небудь з'їсти і відразу почув бадьорий дверний дзвінок.

Судячи по тому, що «п'ята сходинка» перед дзвінком промовчала, прийшов хтось зі своїх. Скоріше за все, Єжи. Здогадка не викликала у Тараса радості. Він не поспішаючи пройшов до коридору.

– Привіт, Тарасику! – У відчинені двері впурхнула Оксана. – Я тут мимо проїздила, дай, думаю, загляну до твого холодильника!

І подруга рушила до кухні з синьою господарською сумкою в руці. Клацнули, відчиняючись, дверці холодильника.

– Я так і думала! – продзвенів суворий голос Оксани. – Ти хочеш себе до виразки довести?

Коли Тарас зайшов на кухню, Оксана вже перевантажувала продукти із сумки до холодильника.

– Оце, – вона показала супермаркетівську упаковку телячих ребер, – для супу! Пам'ятаєш, як варити суп?

Тарас кивнув. Він дійсно пам'ятав, адже Оксана йому разів чотири показувала, примушуючи усно повторювати всю послідовність дій.

– Так, із тебе вісімдесят п'ять гривень! Ось чек! – сказала вона, випроставшись і стоячи навпроти.

Тарас поліз до кишені за грошима. Поки витягав, Оксана встигла сходити до кімнати й повернутись із задоволеною усмішкою на обличчі.

– Молодець, що про рибок не забуваєш! Я, до речі, тобі розповісти дещо хотіла!

– Може, сядеш? – запропонував Тарас.

– Ні, поспішаю! У нас за годину репетиція, нові номери вчимо. Так от, минулої ночі була магнітна буря! Такої сили, що в центрі міста світло пропало! А на Франка в одному будинку – два самогубства, уявляєш?! І ще по радіо передавали, що Львівенерго повідомило, ніби не було ніяких аварій і електрика постачалася безперебійно! Розумієш?

Тарас заперечливо хитнув головою.

– Ну, всі лічильники показували, що електрика постачається, а насправді в центрі міста її кілька годин не було! Це означає, що ця магнітна буря на себе енергію перетягнула... Ой, ти постригся! – Оксана звернула увагу на волосся Тараса. – Молодець! Гарна стрижка! Напевно, закохався! – хитрувато посміхнулася вона.

Тарас ледь помітно кивнув і тут же похитав головою, немов прагнучи скасувати свій кивок. Проте Оксана цього не бачила. Вона виглянула у вікно.

– Так, мені пора! – Гостя зробила крок до дверей, але зупинилась і знов обернулася до хазяїна квартири. – Твій сусід мене на каву запрошував! А я його не впізнала спочатку! У вас із ним усе гаразд?

– Так.

– А сходинку він полагодив?

– Ні.

– Передай йому привіт і нагадай про сходинку! Він обіцяв тесляра викликати!

Оксанина «Чебурашка» від'їхала від парадного, й Тарас зітхнув із полегшенням. Ураган промчав, не дуже-то затримавшись і нічого не зруйнувавши.

Приготування простенького супу на телячих ребрах повернуло Тараса до стану комфортного спокою. А виїдена тарілка супу підняла настрій настільки, що навіть думка про те, що й сьогодні вночі, можливо, доведеться возити клієнта із Сумської області, який пахне бензином, не налякала Тараса.

«У нього ж були три камені, два тепер у мене в коробочці. Треба і третій забрати... Бог трійцю любить!» – подумав із усмішкою на обличчі хазяїн квартири.

Розділ 15

Алік сидів на лавці у скверику біля Порохової вежі. Сидів задумливо. Після неспокійного короткого сну, викликаного розповідями капітана Рябцева, йому захотілося вибратись у центр міста, хоча особливої потреби в цьому не було. Але у старого хіпі слова «потреба» та «необхідність» у думках виникали рідко. Причесавши своє довге пряме волосся перед квадратним дзеркалом на стіні, він одягнувся у джинсову уніформу, що не потребувала прасування, і вийшов на вулицю.

Сонце на небі не світило, але посвічувало, перебиване хмарами. Спочатку, крокуючи у бік центру, Алік прийняв його свічення за тепло, але незабаром налетів прохолодний вітер, і Алік згадав, що свій надійний крилатий капелюх забув удома. Проте повертатися не захотів.

Ще кілька разів маківкою голови він відчував у дорозі сонячне тепло, але про капелюх уже не думав. Думав про кафешку на Вірменській – єдину, що зберегла з давніх часів атмосферу доступності й «самості»: це коли сам підходиш до барменші, сам замовляєш, сам платиш і сам відносиш до свого столу замовлене. Аліку не подобалися кав'ярні з офіціантами. Колись він зрозумів, що в країні підготували надто багато офіціантів і для них не вистачило робочих місць у ресторанах. Саме тоді вони і хлинули в кав'ярні, піднімаючи ціни на каву й чекаючи чайових.

Після цього кав'ярні стали «цукернями», «шоколадницями» й іншими гламурними закладами для клієнтів, які шанують польські слова «шляхта» і «шляхетно» і приміряють їх на себе. Й Алік покидав одне за одним ці заклади, залишившись урешті-решт постійним клієнтом «Вірменки». Коло «нешляхетних» любителів кави звужувалося й у фіналі могло легко розміститися за кількома столиками цієї кав'ярні на Вірменській вулиці.

Ось і сьогодні насамперед Алік випив там дві кави по-східному, п'ятдесят грамів лікеру, а після цього вирушив до Порохової вежі. Сидіння у скверику біля вежі заспокоювало і думки, і нерви, і погляд. Тут ніхто нікуди не поспішав. На сусідніх лавках розташувалися звичайні львів'яни – і літні, і молоді. Дві мами штовхали уздовж алеї візочки з немовлятами, про щось мирно розмовляючи. Лисий товстун зрілого віку в синьому спортивному костюмі вигулював підстриженого попелястого пуделя. Собака увесь час оглядався на хазяїна, немов хотів йому сказати щось приємне.

Цей день Алік вирішив провести неспішно. На роботу до театру треба підійти до шостої вечора. Через годинку-другу він сходить де-небудь перекусити – позаяк дешеві забігайлівки на кожному кроці. А поки що можна розслабитись і послухати птахів.

Алік подивився на високі крони дерев, усіяні омелами. Прислухався. До вух долинув шерех червоніючого осіннього листя.

Опустив погляд під ноги. Замислився. Згадав Святий сад, у якому провів стільки прекрасних годин, згадав хіпівську молодість, яка плавно перейшла в хіпівську зрілість, пісні, гітари, довгий саморобний дріт-подовжувач, протягнутий від студентського гуртожитку просто на їхню галявинку в саду. Згадав міліціонера, який чергував біля входу до обкому партії, що розташовувався за якихось п'ятдесят метрів од їхнього гнізда, від їхньої трави, від їхньої вселенської любові. Міліціонери завжди жили не по любові, а за статутом. Тому й виникали конфлікти, тому рвалися подовжувачі, за допомогою яких група «Супервуйки» ділилася музикою та піснями з навколишнім світом, який не доріс до вселенської любові. Що змінилося відтоді? Хіпі пішли, міліціонери залишилися. Залишилися й колишні кадебісти, яким, як виявилось, вселенська любов була не такою чужою, але, як хитріші та розумніші за міліціонерів, вони ховалися під статутом, як ховали свою службу під цивільним одягом, а всередині деякі з них були не проти приєднатися до цієї несхвалюваної партією та урядом вселенської любові.

І, якщо вірити розповідям Рябцева, приєднувалися з ризиком для кар'єри, а можливо, і для життя!

Неголосний шум відвернув Аліка від роздумів. Він підвів голову й побачив, що до третьої лавки від сходів, по яких можна було піднятися від трамвайних колій до Порохової вежі, сходяться бомжі з сумками та пакетами в руках. Одні тільки підтягуються, а інші вже стоять і про щось жваво розмовляють. Зібрання бомжів якось спрямувало думки Аліка в інше русло. Згадалася конституція з її правом на зібрання. Алік усміхнувся. «Всяке створіння Боже збиратися любить», – подумав він. І виникли знову в зоровій пам'яті їхні хіпівські «зібрання» тут же поруч, у саду. Промайнули підігріті літніми сонячними променями скупчення червоних клопів-солдатиків на пеньках у лісі за його будинком, бачені колись по чорно-білому телевізору з'їзди партії з тисячами одягнених в однакові темні костюми людиноподібних клопів-солдатиків. І тут же услід виринули теж бачені по телевізору в дитинстві маршируючі солдатики, абсолютно звичайні, не клопи.

А бомжі прибували, і вже бачив Алік, що є серед них і не бомжі, а просто злегка обідрані життям і суспільством бабусі та дідусі, що мали іншу ходу й інші рухи тіла, рухи, які немов підказували, що ці бабусі та дідусі мають пічку або плиту, мають стіл, за яким сидять. У бомжів такі рухи відмирають через непотрібність.

На алеї раптом з'явилася машинка-«пиріжок», біла, з написом «Оселя». Зупинилася біля цієї ж третьої лавки, тільки заїхала на траву. Публіка, що зібралася, об'єднана зовнішнім неблагополуччям, вишикувалася в чергу. Біля машини з'явилися і пристойно одягнені люди – дівчата й жінки. Вони обійшли чергу, що вже налічувала осіб двадцять п'ять. Зупинилися, пояснили щось тим, що стояли. Задні подвійні дверці машини відчинилися, і чергою пробігла хвиля пожавлення.

Алік із цікавістю продовжував спостерігати за тим, що відбувається. Він навіть забув про те, що хвилину тому вже хотів підвестися й піти в яку-небудь забігайлівку перекусити.

Він дивився на чергу, на обличчя людей, не помічаючи, що симпатична кругловида пані, одягнена в джинси та в коротку синю дуту курточку, уважно дивиться на нього. У неї на грудях висів на ремінці фотоапарат із великим об'єктивом. Відвернувшись од Аліка, вона кілька разів сфотографувала чергу та дівчат, які, стоячи біля відчиненого багажника машини, наливали в одноразові пластикові миски гарячий суп із бідона-термоса. Третя дівчина видавала тим, що отримали суп, одноразові ложки та чорний хліб.

Алік, затримавши погляд на машині та людях, що зібралися біля неї, замислився про людські цінності, про прості й важливі речі. Про любов і тепло, про цвітіння дерев, про м'яку траву, про метеликів і дітей.

– Даремно ви соромитесь підійти! – пролунав над його головою сильний жіночий голос. – Адже з кожним може статися!

Він підвів голову і побачив перед собою симпатичну кругловиду жінку з фотоапаратом у руках, вона тримала одноразову миску з гарячим супом.

Алік і не помітив, як миска опинилась у нього на колінах, а в руках тепер він тримав хліб і ложку.

– Смачного! – Жінка сіла поруч, не зводячи з нього добрих зелених очей. – Ви, напевно, вперше сюди прийшли...

Від несподіваної появи цієї жінки в Аліка пропали слова. Він тільки заперечно хитнув головою, теж не зводячи з неї очей.

– Ви їжте, їжте! Суп гороховий, не з концентрату! На копчених ребрах. Смачно, – говорила вона, і голос її ставав м'якший і задумливіший, наче вона ось-ось замовкне й сама порине в які-небудь роздуми та спогади. – На перемену в нас пюре з сосискою. І компотик!

Погляд жінки раптом став суворим, як у виховательки в дитячому садку, і Алік, розуміючи, чого від нього хочуть, став з апетитом поглинати гарячий суп.

На обличчя зеленоокої жінки з кучерявим коротким волоссям повернулась усмішка. Вона спокійно, краєм ока спостерігала за їдцем, устигаючи думати і про щось своє.

Тільки-но одноразова миска спустила, жінка взяла її з колін Аліка, забрала й ложку і, сказавши: «Я зараз! Ми сміття з собою відвозимо!» – відійшла.

Спантеличений Алік провів її поглядом і буквально через хвилину цим же поглядом зустрів її наближення. На його коліна опустилася одноразова тарілочка з пюре і сосискою. З пюре стирчала пластикова вилка.

– Як вас звати? – здивовано запитав Алік.

– Оксана.

– А я – Алік.

– Ви їжте, поки гаряче!

Алік кивнув і взявся за переміну.

А Оксана, жінка із зеленими очима, продовжувала на нього дивитись, і в її погляді прочитувалася щира жалість, співчуття чужому горю.

– У нас у Винниках і гарячий душ є, і пральна машина! – заговорила вона після паузи. – Приїздіть! Виперетесь, помиєтесь. Ви, напевно, зовсім нещодавно на вулиці...

– Так я вранці сюди прийшов, – почав було Алік, але погляд Оксани знову став суворим, як у виховательки, і він замовк, повернувшись до гарячого пюре та сосиски.

– Я можу вас до безкоштовного перукаря записати, тут недалеко, – знову сказала Оксана, подивившись на його довге волосся.

– Не треба, – прожовуючи шматок сосиски, вичавив із себе Алік.

– Вам не треба соромитися вашого стану, – Оксана мовила м'яко, з інтонацією фронтової медсестри. – Запам'ятайте! Ми тут по четвергах із першої години дня! Я вам зараз компот принесу.

Кругловидий ангел на ім'я Оксана зник і знову з'явився із пластиковим стаканчиком.

Вона пішла, дочекавшись, коли Алік доїсть переміну. Одноразову миску і виделку понесла з собою, стаканчик попросила викинути в урну і на згадку залишила листівочку з адресою і телефонами безкоштовного гарячого душу та пральних машин у Винниках.

Алік довго пив солодкий вишневий компот. Пив і знову думав про дрібні цінності й цінні дрібниці звичайного людського життя. Листівочку з адресою він склав учетверо і засунув до кишені джинсової куртки. Подивився на свої джинси, які завжди цінував зокрема й за те, що бруд на них був практично не видний. «Може, дійсно випрати їх?» – подумав, перш ніж підвестися з лавки.

Геть від нього по алеї від'їжджала біла машина-«пиріжок» із написом «Оселя». Людські збори, що виникли навколо цієї машини, теж розсмоктувалися, розсипалися, розосереджувалися, розходилися. Вже підвівшись, Алік пошукав очима Оксану, але її серед тих, що залишилися біля третьої лавки, не було.

Розділ 16

Зовнішнім боком кухонного вікна повільно сповзали великі краплі вечірнього дощу. Тарас залив свіжозварену каву в металевий термос, щільно закрив корком, потім накрутив кришку-чашку. Тепер, коли пив або варив каву, він не міг не думати про Дарку, про її веселі очі, про її чарівні дивноти. Думати про Льоню, якого він цієї ночі побачить утретє і востаннє, не мало ніякого сенсу. Льоні з'являються і зникають, а Дарка залишається у своєму нічному обміннику на вулиці Івана Франка, за маленьким віконцем із вузькою нішею для обміну одних купюр на інші.

Ще про жодну жінку не думалось Тарасу в житті так легко і приємно. Ні, в його житті було вдосталь романтичних пригод, але пані йому траплялися, хоч як дивно, тільки двох типів: мовчазно-млосні, які чогось від нього чекали й полюбляли триматися за руку під час прогулянки, і стерви, які завжди чогось вимагали та голосно хотіли, через що стосунки у Тараса з ними виявлялися напрочуд короткими, а кінець цих стосунків щоразу приносив ні з чим не порівнянне душевне полегшення та думки про неймовірну цінність самотності як способу життя. Йому доводилося вибирати між мовчанням і криком, хоча хіба це вибір? Після чергового стерва Тараса зачаровувало млосне і значуще мовчання якої-небудь задумливо-флегматичної красуні, й він брав її за руку і вів до кав'ярні, і вона йшла, легко та беззастережно підкоряючись вибраному ним напряму руху. Ні, про них, про цих колишніх супутниць його романтичних прогулянок, йому не хотілося зараз думати. Тільки про неї, про Дарку, немов саме заради зустрічі з нею йому потрібно було носитися на старій машині по найбільш вибоїстих вулицях Львова, витрушувати зі своїх пасажирів ниркові камені-конкременти, отримувати від них же за свою медичну винахідливість і за працю грошові купюри, й тільки потім їхати до тієї, що сховалася в глибині обмінника, до її віконця, що світиться вночі, за яким таїлися не стільки грошові знаки різних народів, скільки вона сама, Дарка, чарівниця в кольорових, до ліктя, рукавичках. І він приїжджав удосвіта і просовував у нижній проріз віконця зароблені купюри, немов звітуючи перед нею за чергову трудову ніч свого життя.

Опівночі, коли Тарас під'їхав до оперного театру, дощ уже припинився. Перед входом до театру стояла самотня постать у сірому плащі й такій самій сірій кепці. Тарас, не виходячи з машини, постежив за Льонею. Потім вибрався, гукнув його, і клієнт попрямував до старого «опеля» дріботливою ходою, не львівською, що змусило Тараса поблажливо посміхнутися. Він навіть устиг уявити собі, ніби хода Льоні була типовою ходою жителів містечка Ворожби, звідки Льоня прибув. І тут уже, уявивши собі вулицю невідомого йому міста, заповнену Льонями, що ось так чудно крокують у своїх справах, Тарас розсміявся.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.